

LES GARRABIERS EN FLORS
Laurent RUFFIE
Majoral du Felibrige

1997

*Lou tèms que se refrejo e la mar que salivo,
Tout me dis que l'ivèr es arriba pèr iéu
E que fau, lèu e lèu acampa mis óulivo
E n'óufri l'òli vierge à l'autar dóu bon Dieu...*
“ Lis Oulivado ” F. MISTRAL

AU LECTEUR

En cette fin de siècle corrompu par le matérialisme froid et blasé, il faut vraiment être atteint d'une inconscience et d'un aveuglement proches de la divagation pour se lancer dans la publication d'un recueil de poèmes.

A moins bien entendu de s'appeler Pierre Goudouli, Frédéric Mistral, Jousé d'Arbaud, Auguste Fourès ou Antonin Perbosc, ce qui, de très loin s'en faut, n'est pas du tout mon cas.

Ce recueil en effet n'intéressera que très peu de lecteurs pour ne pas dire à peu près personne.

La trace qu'il laissera ne sera pas plus importante que le vol d'un oiseau de nuit à la tombée du jour.

Sa portée ne dépassera pas l'effet d'un sillon que vient de tracer le laboureur.

Sa durée n'excèdera pas l'empreinte du sillage que laisse le voilier sur la mer.

A moins que cet hurluberlu ne confonde un bloc de marbre avec le Parthénon...

A moins qu'il ne s'imagine que le chant du coq fait lever le soleil...

A moins qu'il ne se figure que le guetteur fait lever l'aurore...

Pauvre poète dont l'incroyable candeur et la naïveté n'ont d'égale que ses rêves utopiques!...

EN GUISE DE PREFACIA

Coneissiái la poèsia de Laurenç Ruffié pels tròces que ne legiguèri dins les reculhs annadièrs de l'Acadèmia dels jòcs florals o dins de pèças manescritas mandadas a de concors literaris. Era aquí, de segur, le bocinòt visible d'una produccion plan mai espessa e plan mai ample dont nos ofris uèi un escapolon pro significatiu, tant de son estile que de las siunas sorgas d'inspiracion.

Laurenç Ruffié, en Ariegés de bona soca, demora a jamai marcat per l'atavisme de sa raça terradorenca e pel pes de sa linhada familiala que s'expandis dels morrèls lauragueses als penjals rocassuts de la val de Vicdessòs. Mème se le siu mestier le menèt cap al comèrci dins le trastejament de las vilas. L. Ruffié es e demòra un païsan, dins le sens nòble del tèrme, un païsan plan cavilhat dins son ròdol natalenc, noirit de sapiénça milenària, bressat per las mans rasposas d'una bèla tièra d'aujòls acarnassits al trabalh. Enfin, en escolan biaissut, L. Ruffié renega pas sos mèstres, les que, de Mistral a Perbosc e Toulze, faguèran clarinejar dins son còr le regrelh de la lenga d'Oc e la musica intemporal de la poèsia.

La mòda classica, en matiera de versificacion, a gardat fòrça aimadors e le nòstre autor n'es un dels mai fidèls. I a pas a rondinejar ni a disculhar, L. Ruffié es un poèta classic dins la fòrma e dins l'esperit, dins la tematica e dins l'expression. Escriu pel siu plaser e segon las butadas de son ama, sens se trachar de las mòdas, en solitari, coma se confessava sas dolors interioras, sos espers e sa resignacion cada jorn mai encadenada al devenir de sa vida e de los qu'aima. Nos restituís atal un eiretatge vengut de luènh, tala la votz que sorgís del prigond de la tèrra e de l'eternitat de las causas. Laurenç Ruffié se daissa menar pels regiscles e pels revolums del siu èime poètic, dins le sentit que le fosiga, embriagat per l'estèla que lugreja al dessús del siu cap.

Classic, òc plan, mas dins una amira ont senhoreja totjorn le siu estacament quitament carnal a de valors fundamentalas coma la familha, la natura, le trabalh, l'amistat ambe, per en dessús, le respècte de la cultura d'Oc dins totas sas variants e dins sa materialisacion la mai fòrta e la mai indispensable: la lenga! Laurenç Ruffié manca pas de lirisme dins sas pinturas de païsatges e dins sas restitucions de las emocions umanas. Una escritura imatjada, sensibla, a l'encòp intimista e dobèrta als quatre vents, mirgalhada de simbèls e transmudada per l'emplèc d'un occitan ric, posat a la font autentica. Las qualques licencias de rima desondran pas la coneissença fonsa que l'autor a de son parlar e de la possibilitats tecnicas que balha als versificators.

Plan segur, n'i aurà que traparàn la poèsia de Laurenç Ruffié un pauc passeista, tròp apiejada benlèu sus de tèmas folcloristas o felibrencs, tròp academica tanben, trop embarrada dins l'evocacion d'una ruralitat jà pro cantada per d'autres e als jorns de uèi en pèrda d'identitat.

Majoral Jean Fourié

Abant-perpau

LES GARRABIERS EN FLORS

Cad' an quand torna le polit e nolent més d'abrial: le rossinhòl tróba una canson novèla; le parpalhól dança una ronda dins las pradèlas; las abelhas claufisson sas petitas descas d'una polsièra blanca, jauna o

rosa; las pimparèlas se cofan de capelons tot brumats d'or fin e les gatons dels sauses e dels avelanièrs pendolan als ramèls en pichotas mècas burèlas.

Es la prima, la prima polida e florida dambé sos milièrs de flors de totas las colors, sas milhassadas de bèstiòlas a las alas mirgalhadas e cent mila cansons e repics pus tindants qu'un centenat de trinhonadas campanejadas per milanta campanas d'aram.

Dins les bòsques e les bartasses:

— als cants dels auzèls que sos gargalholhs son pus dindants que les trinhons

— als bronzinadisses de las bèstioletas de tota mena, de tota color e de tota grossor;

— a las perlas de rosal arrapadas a las brancas dels aibres e dels boissons coma autant de pèiras preciosas que beluguejan al solelh maitinal...

Responden en còr e d'una votz totas las flors, que dison salvatjas, e qu'espelisson a la cima dels matasses espinuts, greulas e freulas flors aparadas dels campejaires e dels sauta-bartasses per d'òrras e mordentas agulhas.

Las flors blancas dels bartasses blancs e de las albespinas, las flors rosencas dels boissons negres e dels agranhons, las flors ròsas maiadas de blanc, sedosas e clarinèlas dels garrabièrs enca pus freulas que las sedas del Levant.

Le garrabièr que la man de l'òme l'a pas jamai ni semenat, ni plantat, ni assostat e qu'espelís e rama sense l'ajuda de degun al fins fons dels bòsques, al mièg de las romècs e de las marridas èrbas, enrodat de lipa-topins de tota mena qu'an pas jamai poscut restancar sa poderosa e espetaclosa galhardisa.

Le garrabièr qu'estrefa cad'an, a la prima, un floc de mesas novèlas ondradas de fèlhas e de flors. Aquelas flors que la man de nòstra dama la Natura a apanat, sense l'ajuda de l'òme, de colors mericocadas que cap de pintre florista a pas jamai poscut ni las retraire, ni las atrobar.

Le garrabièr que les fulhons de sas ròsas englantinas se maian tot ara de colors avivadas e un autre còp de colors tendras que van del ròse a l'enroselat ambe totas las variantas que la diva Flora atroba cada jorn per flocar e mericocar sas filhas cassanèlas, las flors del campèstre.

Le garrabièr pè-terròs e galhard que, jorn aprèts jorn, afonsa sas rasicas dins les terradors les pus durs e les pus secaroses sense jamai sostar sa pena, coma le vièlh laurador, esquina larja e mans calosas, que tira darrièr son araire una rega aprèst l'autra sense jamai se destalantar, ni abandonar son trabalh.

Le garrabièr que pòrta ajuda a la valenta abelha en quista de qualques gotetas de chuc e qu'amaga se cal le freule rei-petit qu'una marrida bèstia acaça. Bravàs e devòt coma totas las meninas que balhan un crostet de pan al paure ròda-mas mièg mòrt de fam, o qu'acaça a còps de pals l'astor ardit que virola amont dins l'azur avant de se bandir sus la covada de poletons.

La ròsa englantina que damòra ambe la blanca albespina le pus beloï ornament dels bòsques, amai le decòr agrèste e l'ajust campèstre causit e adoptat pel las Driadas que s'i podon adonar a una vida pastorala e bucolica mèrcada pel chalun e la doçor.

La ròsa englantina, qu'al jorn d'ara, cap de man la ven pas quèrre e que, tota tristòta e dolenta, espelís, s'expandís, se passís e se mòr al mièg de las èrbas boscassas, dels romengasses e dels boissons pel grand gaug de dona Natura e pel plaser de milanta milièrs de petits uèlhons que poblan le reiaume dels espinasses.

La ròsa englantina que las gents de las vilas coneisson pas pus e que les pacans s'en trufan mentre qu'un còp èra les nòstres aujòls n'estrefasián de plan gents boquets que venián flocar las estatuas de Sant Martin o de Sant Ròc o de Nòstra Dama. Aquelas estatuas e crotzes èran ajassadas dins de

petitas capeletas esparicadas dins las carrièras dels nòstres vilatjòts o pels camps. Per las Rogasons, le riton cargat dels ornamentals sacrats e acompanyat pels clerjons, pels òmes e las fennas del vilatge, les joves e les vièlhs veniàn totis en procession s'agenolhar e pregar davant las crotzes, les crucifics, les pausadors e les oradors ondrats e florits de flors campèstras qu'èron esparalhats un pauc pertot pels camps e a las crosièras dels camins. Les òmes de la tèrra elis que sabiàn desempèi totjorn que sense la benesida del cèl la frutada es a la merci d'un floc de treboladisses.

La ròsa englantina de mai en mai carestiosa e vitima se cal d'un manca d'interès e d'aflat que l'intristan e i fan tirar pena dusca que, comborida per la taïna e languina, un jorn s'en anirà, coma un fum de palha, plan lènc de nòstres bòsques dins un país qu'i farà una bona aculhença.

Aquel jorn, les nòstres bòsques siràn vèuses, auràn perdut la genta reina qu'èra la graciosa parada dels caminòls e dels bartasses. Aquel jorn totas las bestiòlas, las abelhas e les auselons amai las autras floretas del campèstre ploraran e faràn fòrça gemècs e de seguida acusaran les òmes de les aver renegats e daissats orfanèls...

CHAPITRE I

I — FONTANILHAS E BOSQUILHONS

LA PRIMA

Mirgalhada de flors la prima' es arribada,
Passat al balandran l'ivèrn s'en es anat,
Le reviscòl pertot a tot camba-virat,
Les tropèls a l'estret esperan l'alargada.

Les eissams bronziçon s'esquinassant suls sauses,
Suls gatons penjorlats que regorgan de mèl,
Les aucèls pel bartas rasclan lor ganitèl
E sonan del maienc les imnes e les lauses.

M'en anirai pel bòsc lènc del brut de la vila
Sul caminòl mofut capelat de cocuts
Per n'en far le present als dius Lars gautaruts
Grands mèstres del fogal jos la placa docila.

Ailàs las flors, les cants s'amortan dins la bruma
E la luna deman perdrà son bèl trelus...
Arresta-te, valent, per ausir le marmus
D'una font que laléja' emblancada d'escruma.

Demana sirà deman, mès ara la natura,
Qu'a cargat cotilhons e casabèt novial,
Nos vòl enfachinar d'un present celestial...
Assieta-te, valent, al pè d'una randura...

Diable-luna s'un sèr, descanç, cargat de pelhas,
Sens un soù mès gaujos e sadol d'enfinit,
Trobas dins l'alèn un poëma causit
Jà te poirias trufar del canton sense nelhas
Amai del rei sietat sur son tron mièg mosit
Que tas tròbas, se cal, afogariàn las velhas.

LE MIU BÒSC

Es pas un' aforèst and' arbres centenaris,
Presats, renomats que s'en pòt far d'armàris,
Le miu bòsc es pas grand, mès s'abeùra' al rosal
Que raja cada nèit del fons de l'estremal.

Le miu bòsc es pas grand, un pauc mai de cent passes:
Acacias e pibols, ormes, sauses e casses,
Espin blanc redolent, espin negre espinhos,
Flocat de garrabièrs de sicap romegos.

Les mius i sont venguts les gais matins de prima
Pel caminòl mouffut que còl tòrt s'encamina
Quand l'aucèl fa son nits dins l'albespin que nòl
E quand se vei de lènc le còr sec d'un beçòl.

Les mius i son tornats a la tardor seréna
Quand la primièra fuelha' al cap de la sauséna
S'escana pauc a pauc, que la darrièra flor
FredelUCA' espelís jol lançòl de tardor.

Suls troncs copats i a temps, le novelum, las mesas,
Cad' an, al més d'abril, estrefant cent fadesas.
Subrevivon als vièlhs las socas del miu bòsc
Que nòstre còr val pas d'un soc querat le clòsc.

Sovent me son sietat al pè rufit dels casses,
Ò reires e aujòls, quand veniatz totis lasses
Beùre' un còp a la font, déjunar d'un mossèl,
Sens' ausir cap de pas, ni le mendre' estampèl...

En cercas jol felhum de mèrcas e de traças,
En quista pel bartas de piadas e de jaças,
Sens' encontrar jamès, al mièg d'un caminòl,
Ni l'alèn, ni la votz, ni l'ombra d'un aujòl.

LES GARRABIÈRS

Un garrabièr m'a dit: deman s'en cal anar.
Novembre es arribat emmantelat de plèja
E le cèl de tardor, pus nègre que la sèja,
Sembla qu'aval, sul bòsc, se vòl acantonar.

Una ròsa' englantina' al fins fons del bartas,
La darrièra d'ongan, la gauta roginèla,
Estransida de freg, s'amaga, la paurèla,
Jos l'espès casabèt d'un felhum ros e las.

Tota la nèit la ròsa' a plorat que jamai
E grumilhat suls pès d'una verda' albspina
Que l'arsana rogenca' i fasia bona mina.
Mès ont es donc passat le polit mes de mai.

E la torrada ' anèit t'escanara se cal,
Sedosa' e ròsa flor, qu'aliscas les ermasses,
Juncas a la sason dels pataruts corbasses
Gaita se pòs trobar un moflet abrigal.

Un garrabièr m'a dit: ara s'en cal tornar
Que degun poira pas i mandar sa vesina.
Englantina' ai viscut çò que viu l'englantina
Avant de m'enfugir dins un país preclar.

Les autres garrabièrs se son fòrt graufinhats
Dins la nèit an perdut ramèls claufits d'espinas,
Le nisal d'un còlros es tombat tot d'esquinas,
Les bòsques orfanèls son tot cambavirats.

TARDOR

Le poèta s'en va, soscaire sul matin
Pels bòsques e pels prats, le jorn de Sant Martin,
En quista d'Absolut, dins l'amara grisalha
Jol cèl entrumat, un carnhadis d'agralha...

Jaune, ros e violet, le verd es aganit
Le solelh, mièg cansat, s'es colcat adalit
S'atrassant qualche pauc sul la bruga qu'entèsta,
Calinejant sul sèr le falga qu'es la pèsta.

Leugièr bronzinadis, una darnièra flor
Nascuda dins la nèit, floreta de tardor,
Dos abelhas s'en van cargadas e valentas
Carrejant dins les bucs d'òs perletas lusementas.

Les ausèls passatgièrs, coitoses e goluts
S'assadolhan d'aglans jos les casses folhuts
Eternals percaçats, sempiternèls caçaires
Qu'acaçan le cèl blau, fredelucs e piulaires.

Le pastre' es davalat en tèsta del ramat
Causat d'esclòps de fach, d'un grand berret cofat
Regretant le seren, quand le solelh s'atuda,
De l'òrri perfumat, versant de solituda.

Profèta, trobador, sobeiran còp de man
Un semenaire' adreit, qu'es nòstre pòrta-pan,
Geta les grans de blat sur la tèrra mairala
Annonciant per deman la canson estivala.

Le poèta' es tornat tot es totjorn parièr
Vira que virara le monde falordièr
La tardor sièc l'estiu, la ròsa que brotona
Se despelha d'un còp quand la bisa tarrona.

Quand aura trescalat, un garrabièr polit
Deman, sul siu tombèl, aurà se cal florit
Ande flocar son nom de blavas domaisèlas
E de blancs parpalhòls mirgalhats de dentèlas...

LA FUÈLHA MÒRTA

Que venes far sul tard davant la vièlha pòrta
Capetada de ros, pichona fuèlha mòrta,
Carrejada pel vent, dempèi le bòsc mairal,
Trimarda de decembre' en cercas d'un ostal.

Tu qu'èras le mantèl e la còfa daurada
Domaisèla d'onor, lusenta' e dentelada
D'un grand casse felhut piquetat sul coston
Quistas, aqueste sèr, le solaç d'un canton.

Tu qu'as senhorejat sur la pus nauta cima,
Vestida de velòs al rosal de la prima,
Mantelada d'òrs fis jos la siauda tardor,
Espèras, pietadosa, un pecic de calor.

Te durbirai sul còp, tu que l'autan remena,
Que venes, sense brut, anèit, sostar ma pena,
Jo qu'ai pas ni fagòt, ni le mendre tison,
T'alandarai mon còr qu'es ma sola maison.

Se le cèl es escur, cargat de dolentisa,
Mai se plau dins l'ostal e se rauja la bisa
Dins le lum de l'espèr d'un calelh atudat,
Per delà les rantèls, trobaràs l'estelat.

Se damòras anèit davant la vièlha pòrta
Deman t'engranaràn, pichona fuèlha mòrta,
Deman t'acaçaran e tot sira catsat,
L'òme coma l'autan se jautan del passat.

Veni donc en çò miu t'amagar dins l'armari
Al fons d'un tireton de casse centenàri
Jos les plècs plan lissats d'un chale mirgalhat
Que palsèma tot doç le còr apasimat.

E que me fa ton sòrt, mai se le vent t'empòrta,
Una nèit, jo tanplan, serai dins ton escòrta
Foletejant sens cès, pujant al campanal,
E dins un revolum, al fons de l'estremal.

E que me fan, anèit, tos planhs e ta destressa
Jo l'òme que m'en vau dins la brumaca' espessa
Trigossant dins le sac, un quilh de polverin
Tot acatat sul pal, pietadós pelegrin.

Pietós e solivol davant la granda pòrta,
Regaunhada de fèrs com' una plaça fórtta,
L'alenament copat, le còr tot trampelant
De dobtança' e de paur davant le mèstre grand.

LA FONT

Al pè d'un amorièr, un lieit de graisselon,
La font del castelet raja d'un' aigueta
Que canta sa canson quand la linda lauseta
D'ora s'i trempa l' bèc amb un tilhós pinson.

La raineta, de paur, sauta del canelon,
S'amaga dins le clòt dijós una floreta
Pus blanca jol solelh qu'un liri de morgueta
Quand le ròs argentat abeùra l'aucelon.

Un monsur mirgalhat que cèrca domaisèlas
Esplandis, faribòl, sas alas clarinèlas,
Dentèlas e brocats clavelats suls ajoncs.

L'aiga, sèr e matin, s'estrefa mars e monts,
Artelhant tant que pòt sul prat que la convida
Mas tojorn cap aval coma la nóstra vida.

L'IVÈRN

L'ivèrn es arribat vestit d'un blanc mantèl
Una capa de neù davalada del cèl
Sul cap del casse grand rotlat dins la farina
Qu'a descambiat sos òrs per un bonet d'armina.

Dins le bòsc silentos al pè d'un vert boisset
Un paure reibelet mòrt de fam e de set
Tridòla sens espèr, l'alena sanglaçada
En quista d'un fogal e d'una calorada.

Te portarai deman, mon polit auselon,
Un pauc de ma calor ambe quicòm de bon:
Les flams e le brasier d'un' ama blasigada
Qualquas micas de pan, quatre gras de civada.

Dins la nèit moriguèt enterrat jol felhum.
Ô qu'es triste l'ivèrn pel menut aucelum
E cosent e dolent le rei de la fredura
Qu'a pas cap de pietat dins sa ropa de bura.

Ô pairastre d'ivèrn cargat de ton renèc
Qu'amagas dins ton sac le còr blos e le bèc
De l'ausèl qu'as crussit una nèit de torrada,
Per testimoni fals: la ventoria glaçada.

Ont s'en van, un còp mòrt, les còsses dels ausèls
Que trobam pas jamai ni patas, ni rastèls,
Ni gargalhòls versants de mila cansonetas
Que bresilhan pel bòsc anonciant las albetas.

Benleù que les ausèls s'amagan per morir
Coma las flors, l'estiu, que dotzan per sofrir.
E' les papachs, se cal, de plumas roginèlas
Mirgalhan dins l'ermas l'ala de las rosèlas.

L'ivèrn es arribat aquel marrit borrèl
Causis de se mascar amb' un bleùge mantèl
E la Natura' en patz s'endrom tota serena
Espèrant, la catin, de la prima' un estrena.

LES TRES CASSES

Dins le bòsc tres gigants amagan le solelh,
Pas plan lènc del castèl demòran nòstris casses,
Senhors de l'aforest qu'estindilhan sos braces
E quilhan cap al cèl, redde e naut, lor cabelh.

Dins la tardor, sul sèr, un vièlh e son parelh
S'acauman a la font e de còps les corbasses
Venen capats de mòrt per desgrunar les classes,
Se jautant dels aglans l'agaça ten conselh.

Voldriàs saber perqué les grilhs e las cigalas
An replegat sul pic les estugs e las alas,
Ô lauraire' escotós qu'endevinas l'ivèrn.

Deman pòs armelar tos vièlhs esclòps de vèrn
Mès un matin de mai sus las tèrras mairalas
Le regrilh pujarà sense l'ajud d'escalas.

L'AGRANHON

Dins le miu bòsc placent, al bord del riu lengut,
Cad' an a la tardor, l'espina negra espinhut
Se mantela de dòl quand s'aturan las fèlhas.
Un còp èra, menina' ambe dòs o tres vièlhas
Venia trigar sul pic, dins dos pichons desquets,
Asprejants e marfits, les grans blaus e violets
Que les tordres pendards, las grivas gòrjas lissas
Becavan, batbatent, sense l'ajut de clissas
Qu'un còp engamassits dincas a l'ametlon
E gonfles d'aigardent èra quicòm de bon.

Tornara pas al bòsc, la miu paura menina,
Deglenar les perlons de sa man magrestina.
L'ausèl esperlucat golut e becarut
Vendra s'assadolhar sur l'espina arput
Dins le miu bòsc polit blanquejant de torrada
Tot s'alisant le bèc sul la fruta macada.

Mès ieu, coma' un mandrat e pus lèst qu'un lambret
M'en anirai levar mièg blasit e rufet
L'agranhon del bartas me trufant de l'espina,
Per trobar le passat dins le jorn que declina.

En cèrcas de la font que cadun ten la siu
Que carreja d'amont tot çò viu cap al riu.
En quista de la clau qu'obris la plaça fòrta
Cap als rantèls, pramont, qu'en vesèm pas la pòrta,
A l'espèra, sul sulh de l'ostal avenent,
De l'estela pramont amagada' al ponent...

CHAPITRE II

II — BÈSTIAS E BÈSTIOLETAS

LA DESCA VUJA

La gata' un sèr s'en es anada
Dam' un gatàs al pel lulent
Que miaulava al pelat del vent
Sa desca vuja' es assancada.

Cada sèr gaitam sus la pòrta,
Pei durbissèm le fenèstron,
Vesèm pas, tot' còp, sul cledon
Qu'un pè torsut de vinha mòrta.

Cada matin sul l'endalièra
Tornam trobar le caceton
Qu'es totjorn plen de milhason.
Es pas venguda l'estafièra.

Dins l'escur de la chemenèia,
Quand les flams raunhan le tison,
La trobam de manca' al canton,
Tot soscant al temps que s'alèia.

Avèm tondonat sa desqueta
Ont dromià se lecant les pòts
Dins un roncadis d'angelòts
Que semblavan sonar l'albeta.

E se la tròba tròp estreta
Per recaptar le siu galant
Sera se cal, al cap de l'an,
Pels gatonets... la siu desqueta...

LE NISAL

Ai trobat dins le bòsc un pichonet nisal
Dame tres uòlhs dedins, tres uòlhs dins un ostal,
Colcat al pè d'un soc tot capelat de mossa,
Al bord d'un riu lengut que s'encor a la doça.

Era plan recatat, jol boisson estujat,
Al recès de l'autan qu'es totjorn malvestat,
Dins las gentas sentors de las flors espendidas
Que mirgalhan le bòsc de cent colors claufidas

Nisal, polit niset ajaçat sul rastolh,
Agrapat en balanç sul branquet d'un tremol,
Confinhat, tot fisat, sul ramèl d'albospina,
O dins le caminòl pel mièg de l'èrba fina.

Nisal, polit barquet, pus flocat qu'un nauquet
D'amoretas conflats, dins un moflet bebet,
Entestat coma' un ròc, freule coma la vida
Que fèstara se cal una tripla' espelida.

Un nisal és un vòt, le plèti d'un aucèl,
Le senhal pertocant d'una pregaira' al cèl,
La fé dins l'an que ven, la quista d'un' ajuda
Per trobar pas sul sèr la maison nud' e vuda.

Tres uolhs dins un nisal pel bòsc alobatit
Es pas qu'un fòl espèr, le pes d'un simpl' ardit
Ande far rodolar la luna que fadeja
O per destimborlar le solelh que clareja.

Tres uolhs dins un nisal caurian dins un didal
Cap d'estela pòt pas acomplir le trabalh
Qu'estrefa l'aucelon, sense cap de faucilha,
Ande traucar còp sec la siu grisa cauquilha.

Aimi le miu nisal, la vetusta maison
Ont les reires aujòls, assietats al canton,
Se son calfats, cansats, guinchant las estindolas
Que pujan pel canon coitosas e tremolas.

Quand les mius an bastit l'ostal e l' corredor
D'un pauc de palhabart e de plan de susor,
An trimat nèit e jorn al margue de la dalha
Coma le rei petit que carreja' una palha

Tres uolhs dins un nisal es un riset divenc
Devalat dins le bòsc flocat e primairenc
Le regrilh eternal que ven durbir sa pòrta
E tamar le portal sul la branca qu'es mòrta.

LE REIBELET

L'ivèrn passat, un reibelet,
Un sèr de fèsta, es mòrt de freg,
S'en es anat, linda beluga,
Del siu nisal flocat de bruga.

Le siu vesin, le garrabièr
S'en avisèt cap a febrèr,
D'un uolh primaic una grumilha
Gisclèt sul pic sus la ramilha.

Dins le bartas le temps passèt,
Ambe les cants tot s'oblidèt
E le nisal una vrespada
S'engordilhèt dins la cabrada.

L'an d'aprèp un autre' aucelon
Temptat per la flor d'englantina
E per un cabeç d'èrba fina
I candelèt la siu maison.

Venguèt l'ivèrn, le vent folet
Que s'enclanca' a bèlas fissadas
Dins les bòsques e las nisadas
Se trufant del mofle bebet.

Venguèt l'ivèrn sul nis moflet
Capvirat per la prigolada
Dins l'escur d'una nèit torrada
Se moriguèt le reibelet...

LE GAT NÒSTRE

Le nòstre polit gat, un sèr s'en es anat,
Tot sol, coma' un lairon, la nèit al clar de luna,
Redond, le pel lulent, en cercas de fortuna,
Se trufant de l'escur, s'en es anat le gat...

Avia passat l'ivèrn devòt coma' un ermita,
Amagant la vertat jos un uolh mièg tampat,
Mesurant tot jol biais de l'etèrne' estelat,
Engabiat, fredeluc, dins sa cauda levita.

Las prumièras vapors, l'òlga del romanin,
Les jaupets sul maitin d'una mandra pendarda,
Le ferum dins le bòsc que se cambia de farda,
L'an fait desagrapar le bròc del pelegrin.

Recattat al canton, mepresant la torrada,
S'esperlecant le pel, le ventre plan tibet,
Passava' a l'estamina' un monde las e fat
Que vira viraras dins sa vana palhada.

Le regrilh dels gatons sul vièlh sause crambat,
L'espina blanc qu'a cargat sas blancas papilhòtas,
Le calivari fòl sul l'aigum de las clòtas
L'an sul pic embreichat e mièg descabestrat.

T'avèm entindonat ta desqueta ventruda
Ont somiavas en pats arronant suls tisons,
Coma' un relotge vièlh fissonat pels cussions,
Soscant al grand solaç dins la cosina muda.

Gaireben cada sèr gaitam pel fenèstron,
Se rodas pas, caluc, davant la vièlha pòrta
Mès vesèm pas tot còp que dos pès de redòrta
Que virolan' amont al dessus del cledon.

Torna-t-en, moneton, ta jaça sera prèsta,
Trobaras alandat un batalh de fenèstra,
Torna-t-en, a maison... que te plora la mèstra...

L'ANHELON ESCANTIT

Era nascut al mes de mai
Sur un cabèç galguc de bruga
Al pè d'una ròca ponchuga,
L'anhèl tot blanc coma sa mai.

Aviá guimbat pels abajons
Al mièg de la quèca' auelhada
Suls penjants d'èrba musquetada
Dins les tindals dels cascalhons.

Amanhagat pel majoral
Que l'aparava de sa ropa
Le fòl caganis de la tropa
Èra le tostonet reial.

S'un sèr aviá pas pro de lèit
L'escudèla de milhassetta
Èra l'aduch de la popeta
Amai se fasiá negra nèit.

Voliá comptar les lums brumats
Que pòblan la capa celèsta
Tafurat pel gaug e la fèsta
Qu'assadolan les encantats.

L'uèlh de la luna dins l'escur
Que fasiá rebats sus las ròcas
Afustava' un ramat de tòcas
Tant èra assetat de bonur.

La vèlha de la Sant Miquèl
La lampa de l'anhèl, lifrada,
S'atudèt d'un còp, blasigada
Per un lambret casut del cèl.

Sant Miquèl que mèrca cad' an
Dels tropèls farts la devalada
Gardèt amont jos l'emblancada
Le candè' alén de l'anhèl blanc.

LES ASES DE LA MONTANHA

Suls sendièrs rocassuts s'en van l'aurelha bassa,
L'uòlh clucat, rens macats e la desmarcha lassa
Degorats pels tavans e tot tremps de susor,
L'embarda' es un carcan l'estiu quand fa calor.

Son venguts dels desèrts ont le cèl se desgaunha
Avesats pauc a pauc, tot en virant la gaunha,
Al cabèstre de quèr, al seuze dels tartièrs
Lènc del país pairal, dondats pels treginièrs.

Quand les tampan sul sèr dins una pudesina,
Que vos fa còr-virar, saurètz qu'an per vesina
La maura que s'alaca, a bèl talh dins le fems,
La bramièra alavetz lor secotís les rens.

Mas quin plasér, l'estiu, de se colcar jol fraisse
Quand la luna per naut se coita d'anar paise
Dins un prat mirgalhat de lums e de calelhs
Trantalhants e daurats coma mila cabelhs.

Darrièrs senhors faidits, cimbèls de pauricalha,
Se saben contentar de bren mesclat de palha.

Poëtas malcorats, parats de sos rebols
Tanleu amanhagats gaitatz lors uèlhs trebols.

Tu qu'as escalfurat les caminaires lasses
Sus la grepia d'un Dius estropat de pedaces,
Diga-me se l' que sap governar l'estelum
S'auriá pas desbrenbat l'estable sense lum,
Quand brandissiás ton cap al dessús del palhum
E que 's òmes fasián a qui pòt mai d'estraces.

Tu, l'ase pietadós, companhon d'infortuna,
Quand te passejaràs sul prat ont tot s'engruna
Diga-me donc perquè le baile dels estèls
A destinat l'embarda' als asirons manèls
E non pas als tirans, paucvals e vantarèls
Que bardissan auèi la tèrra' amai la luna.

LE MÈRLE

Un mèrle, al mes d'abril, ven cantar le maitin
Jos ma vièlha finèstra' al pè d'un albespin.
S'es nisat, le pendard, al mièg de las espinas
Per se gandar del gat qu'es afric de rapinas.

Jos sa capeta negra' es un fòl trufarèl
Que s'enjauta de tot e fiula' a plen canèl,
Al bordassier cansat qu'embarra son araire
Nòstre gaujós piròl lança' un fiulet mocaire.

Agaitatz son mesprètz pel cerièr blanc de flors,
Ni le blanc, ni le verd seran pas sas colors,
S'amaga, le lairon, jol fulham que tremòla,
Roge' e negre mesclats dançan la farandòla.

Ô mèrle, mèrlaton, sadolha-te l'estiu,
Que l'ivèrn, s'èras blanc, seriá tant agradiu
D'enganar, sur la nèu, l'insolentàs caçaire
Postat a la demora ande t'aucir, chiflaire!

Per bonur, dins le bòsc, l'espín negre' espínut
T'a pimporlat un lièit per soscar quet e mut.
Le mes d'abril tornat, vendras jos ma finèstra
Siblar le capèl noù, trufandièr, de la mèstra...

LAS AGRALHAS

Agralhas que tornatz d'un cresp negre vestidas
L'espavent pelhandròs vos a pas espauridas.
Un grand vòl tot negrós sul laurat s'es pausat
E del còp, le solelh, cansat s'en es anat.
Urpas e bèc crocut, retrait de la Camarda
Carnhadis enraucat e negrosas de farda
Agralhas que venètz per bosigar le blat
Le boièr qu'a trimat, se cal, s'es amagat.

Novembre l'amarós rèi de las semenalhas
Trigòssa dins son sac una còlha d'agralhas.
S'ausís de lènc en lènc le carnhà d'un corbàs
Que molina per naut e que pialha le clas.
Agralhas que venètz las panças mai que vudas
Un cornilhon pegós pelarà las goludas,
Se vos apilotatz suls nòstres semenats
Pels camps o pels costons de blanc emmantelats.

Agralhas que venètz negresir las bladièras
Tan plan vos penjarem al som de las garbièras,
Quand las brumas, la freg e le vent de l'ivèrn
Nos auràn ridelat e còr secat le quèr,
Le papach plan tibet, vo' n tornarètz sadolas
Dels blats qu'aurètz pilhats, milhargas e palmolas...
Dirètz als de l'ubac, al país dels crosats,
Qu'avètz rondelejat suls castèls qu'an crematz!...
Dirètz als de l'ubac que la lenga mairala,
Que ne fusquèt l'enjòc, del fòc s'en es tirada...

CHAPITRE III

III — LA MAISON NÒSTRA

MENINA

O tu qu'èras polida' a vint ans, ô menina,
Jos les plecs mirgalhats d'un chal de lana fina
Que sosca, musquetat, dins l'armari plegat
Que cap d'arna pendarde' a pas entamenat.

Es un sèr de febrèr, quand l'ivèrn prend racina,
Que, coma' n lairounas, la mort raubèt menina

E se la carrejèt sense son polit chal
Per delà les pibols plan lènc del nòstre ostal.

Digus me diguèt pas qu'en plorant mon aujòla,
En' estrenhent plan fòrt la siu man magristòla,
Venian de s'atudar les bèls temps dels bonbons
Qu'un' aujòla consenta' ofris d'amagatons.

Es tu que m'aprenias nòstra lenga mairala
Que bronzina' al solelh coma' n cant de cigala
Tu que parlavas pas un mot de francimand
Mas que sabiàs per còr tot l'évangèli sant.

Chaucholas al vrespalh d'un tròç de fogasseta
Que sortiàs bravament d'una roja saqueta
Amb' un fiolon de vin qu'èra plan batejat,
Quand gardavan les piòts pel rastolh tot cremat.

La tindanta canson: formiga, formigueta
Qu'en camin se copèt la camba, la cambeta...
Le conte del rainard passant pèl fenèstron
Per panar mil escuts cosuts dins un sacon.

Ô velhadas d'ivèrn quand la bisa ganida,
Ô pergam velosat de ta gauta rufida,
Al pè d'un fòc brandal sus ta fauna' arrucat
Ont mièg enconsomit m'as tant de còps breçat.

Tot aquò s'acabèt dins aquela vrèspada
Quand al mes de febrièr, tot doç, t'en es anada
Ambe ta còfa lissa' e ton blanc capelet
Sul lençòl tot brodat flairant le serpolet.

Sabiá pas aquel jorn dins ma desesperança
Que menavi tanben le dòl de mon enfança
Qu'ambe tu fugissià dins le trauc del passat
L'etèrna fadaria de ton mond encantat.

LA DORNA

Se passejèt sovent, a la font, nòstra dorna
Sus l'espata' o sul cap, del surgent a l'ostal,
Dins un polit balanç d'un anar senhoral,
Leuja' e vuja s'en va, repaissuda s'en torna.

Tant de dròllas sul sèr quand le solelh s'atorna,

Parpalhòls dins la nèit, frescas coma l' rosal,
L'an sarrada sul còr le long d'un carretal
Musaire' e serpentiù que dins le bòsc s'enforna.

Consenta' a devinat: uelhadas e potons.
Sorda' e muda' a viscut: patiments e cansons
Cunhada sul dornièr dins la granda cosina.

Ara qu'es coma' n pòt al recanton poscòs,
Les pòts mièg clavelats de set e de languina,
La nèit cèrca l' rebat d'un petit lum mecòs.

LA MAISON NÒSTRA

Al recès del coston gaitatz nòstra maison
Qu'a la bèla sason sentis la fenason,
Qu'a l'albenca candor sul maitin se marida,
Es a còps de susor que pepin l'a bastida.

Val cent còps mai per ieu, dame sos cabirons,
E son sulh de pibol rosegat pels cussions
Qu'un palais brumat d'òr, garnit de palissandra,
Lausat de malbre blanc coma le d'Aletsandra.

La pendula' a l'escur, dins sa caissa d'avet,
D'un petit pas segur s'en va tibant l'arquet,
Quantis còps a mercat l'ora de la finida
Le balanç desfiant l'escauta de la vida.

La glicina que nòl e que porta le dòl,
Cad' an al més de mai, del nòste reire' aujòl,
E le sause del potz que se beù la rosada
Per refrescar l'estiu la nòst' orta' assetada.

L'aucèl renega pas, jamès, le siu nisal,
Coma l'onest' olièr qu'afina le gresal,
Cad' an le rei petit garbeja qualqua palha
And' abelir çò siu que la bisa degalha.

Del brèç ont son nascut m'en anirai deguèrt
Se le portal traput damora grand dubèrt,
E les mius recampats al torn d'una pajèla
Tastaran, pasimats, le vin de la planèla.

Le nòst' ostal, mon filh, deman sira le tiu
Gardaras le fornilh que cau le recaliu
Ont menina cosia le pan per la setmana,
Le pan qu'an estalviat per sostar la marrana.

Aquel ostal, mon filh, le mantendras al mens,
Amai le vièlh engard e tot çò qu'es dedens
Que cada palm carrat porta, mièg esquissadas,
Las mèrcas qu'an daissat las mans ablasigadas.

SUL SULHET

Senhor, que podetz tot, encara' un pauc de temps
Les ametlièrs de l'òrt an pas cap de dentèlas,
Son capelats de flors que semblan domaisèlas,
Prèstas a s'en anar dins l'alèn del printemps.

Le blat qu'es dins les sacs qu'avèm pas semenat
Se m'en daissatz léser, le temps d'una rejunta,
Sera leu consumat, deman, junta' aprèp junta,
Al camp grand del coston qu'es tot mièg apreatat.

Encara' un pauc de temps, pel nòstre blanc ramat
Que belega caitiu, tot esperant la prima
Ande ganhar pr' amont las èrbas de la cima,
Nòstre valent ramat l'avèm pas acampat.

Vos que podetz, Senhor, daissatz me' un pauc de temps
And' esbrenar le pan, una darnièra mèrca,
Coma le mainatjon qu'a perdut e que cèrca
Son flaüetet de bois, les uèlhs totis lusents.

Daissatz me, se podetz, a sera, res qu'un sèr,
Gaitar sul vièlh peiron les lums de l'estelada
Que fan miralhs d'argent sul pesquièr de la prada,
Per gracias, daissatz me qualques micas d'espèr.

Se me prestatz, Senhor, la tèrra' un jorn de mai
Vos la saurai tornar l'ama tot trampelanta,
Le còr desalenat e la gòrja brandanta:
La tèrra' un jorn de mai, la fortuna' aquò rai.

Se me fisatz la tèrra' un polit sèr d'estiu
Vos la rendrai se cal sul blanc rosal de l'alba
Quand le solelh levant se mantela de malba,
Aprèp m'en anirai pès descaus e crentiu.

Mai se me la logatz sul camin del tombèl,
M'en gardarai, sabètz, dos blaus rais de lumiera
E vos les tornarai a l'ora la darnièra
Com' un escolieròt que manleva' un fiulèl.

Darnièr le portanèl, sul sulhet de la mòrt,
Ametlièrs e tropèls mai las tèrras mairalas
Tot s'ensordis al còp coma trucs de cimbalas
Tot s'alèia cap bas fòra-vista del pòrt.

A las pòrtas del clòt quand s'amòrt le tison
Ostalsstes e cloquièrs e las sius capeladas
S'abarrejan al lènc que semblan d'agulhadas
Quilhadas cap al cèl per demandar perdon.

LE PAIRÒL

Trinchat sul vaisselièr, lused e recurat,
Son coire flamejant esquissat de sablina
De vinagre' e d'agram, dançant dins la cosina
Badaluc un pairòl se marfond serenat.

Le galant de menina' afartat e saulat
Del solelh enclavat dins l'angelica fina
Le codonh o l' guindol, coma s'èra' una tina,
Suis andèrs arosents a trotat e cantat

Ont es le temps passat quand fasiàm la lecada
E qu'a còps de culhièrs margavan la curada
Totis enfafarnats, le cap del nas farnós.

Ara que la tardor s'en ven a tot anada
E qu'avèm engulhat l'amar e çò d'asprós
La relicca s'en rits, la pança plan tibada.

LES TISONS

Aimi le fòc, tot ros e daurat coma bréscas
Que leca le cremalh trinchat dins le canton,
Sautant coma' n pinson, bresilhant sa canson
Qu'òm pòt pas talhonar per ne far finas léscas.

L'òme qu'es totjorn sol e que tot sol camina
S'es al pè d'un tison ten un bon companhon
Que dins l'escur claròs emplena sa maison
De fantaumas aluts dançant dins la cosina.

Quand le fòc nais e creis de sas lengas blaventas
A leù fait d'estropar la tronca d'olivier
O le soc d'un garric qu'es le banc del crabier

Reclavant a plaser sas tenalhas rosentas.

Rondina coma' n brau, del rusc s'arrendra mèstre,
S'enclanca dins le còs del soucaràs forcut
Que s'atorna quand pòt avant d'èstre batut,
Le fòc es un senhor le plus fòrt del campèstre.

Quand a tot engolit una flama jauneta
Aunqueja de dolor, le fòc s'es atudat,
Las cendres, tres punhats, e tot es acabat,
Fumairòlas e fum, polsièra menudeta.

Poèta, gaita donc la cendrilha qu'es nuda
Que l'autanàs deman barrejarà pel prat,
Gaita donc le garric qu'es tot mièg calcinat
Coma ton còr tant vièlh que pauc a pauc se vuda.

Agaita, trobador, la beluga que puja
En quista d'un ostal, que s'en va cap amont
En cercas del solaç, mas digus sap pas ont
Qu'aici-bas, sense fòc, se sanglaça' e s'anuja.

S'un sèr soscas tot sol quand le vent d'ivèrn plora,
Quand fiula' e s'amalis sul portal de l'ostal,
Se ton còr las se planh e s'anèit te fa mal
Brasuca les tisons que te diràn s'es l'ora...

Gardatz nos, Mèstre Grand, quand l'ama se fa vièlha,
La brasa d'un còr viu, la fé del laurador
Que semena les grans als gèls de la tardor
Quand la bisa pel bòsc ven gordissar la fuèlha.

Gardatz nos, dins l'ivèrn, quand la vida transòla
L'esclat blau d'un tison reconhat al canton
E la flama d'un soc qu'escalfura maison
Ande nos amortar dins l'iranja bispòla.

LA PENDULA

Caminan dos per dos e la man dins la man:
La crenta de la nuèit e la peur de deman,
Dins l'escur corredor una vièlha pendula
S'avança' a pas de gat e puei, tot còp, recula.

S'engorrudan l'ivèrn de ropas e mantèls
Per cargar dins l'estiu de plan polits capèls.
Proprets e plan lissats debremban lor destressa
E dins lors uèlhs macats demora la tendresa.

Se bremban cada sèr de la bèla sason:
Les glaujolets en flors per darrièr la maison,
La rosèla pels blats de seda mirgalhada,
L'englantina del bòsc pel l'autan despulhada.

Jà saben plan, les vièlhs, que l' balancièr manèl,
Capgras e desbraçat es un òrre borrèl.
Al fons del corredor la pendula rebèca
Aprofeita' a sautons de son tic-tac de quèca.

Caminan dos per dos e le que per bonur
S'atuda le primièr daissara dins l'escur
Un còr ablasigat, un ama mai que tòrta
Que s'en vendra tustar sul martèl de la pòrta.

E le qu'es tot solàs, casse peirabatut,
Camina cap enlòc, l'eime trolhat e mut,
Auis pics e repics, ô pendula borrèla,
Que d'un siau balancièr n'as fait una cotèla.

L'OSTAL TAMPAT

Tornat al més d'abril l'ostal èra tampat,
Le portal de pibol pòrit e desmargat,
Tot èra pel gorri, claufit de pesolhina
Cansadas las parets, acatavan l'esquina,
La valenta romèc sul tet fasià la sèrp
E l'agram pasturat e verd coma' n lausèrp
Se fasià grand plaser de raunhar las muralhas
Qu'èran le paradís d'escorrentas cernalhas.

Ausèl eissalatat, atal qu'es un fogal
Aflaquit e clavat sense fòc, ni cremalh,
Ni pendula, ni lum, languì coma la sèja...
Quand d'una chemenèia òm non vei fum que pèja,
Om sap qu'es mòrt l'ostal e la sentor del fum
Vos parlara plan mai que la pòrta' o le lum.
Ia temps darrièr maison aviam figas causidas,
Un tilhòl argentat e qualquas margadidas.

Polits matins de Mai, le cocut sul noguièr,
Fasià: cocut, cocut, se trufant d'un boièr
Que picava son dalh per segar la civada,
La borda coma' n buc cantava la melada.
Tot èra grand dubert de l'estable' al granièr
La vaissela d'un jorn s'eissugant sul dornièr.
Les braus fasiàn pel prat amistosas tumadas.
Un cerièr blanc de flors pel l'autan branduscadas.

Tardor dins l'amarum, le vent del revolum
Que carreja fuelham quand nòstre tet fa fum.
Fumet de l'estofet e de la carsalada

Que jispa sul brasièr gotejanta' e daurada,
Quand la bisa, sul sèr, s'emportava l'odor
D'un nolent cambajon tanben de la rançor.
Autis còps darrièr l'òrt brocavan las vesinas
Qualquis violièrs en flors e rosas englantinas.

Las velhadas l'ivèrn, un soc dins le fogal,
Les contes e les cants, la vèlha de Nadal,
Les vesins per tastar: vin blanc e farinetas,

Un pairòl de milhas, un panièr d'aurelhetas
Jos la placa del fòc, al caud, cantava' un grillh.
Les òmes desgrunant las carrolhas de milh,
Joves e vièlhs velhant las castanhas rostidas;
Renos, pepin disia: tant valen las bolhidas.

L'an que ven tornarai netejar le canton
Ço primièr farai fòc e l'odor d'un tripon
Bodenfle' e gotejant pausat sur la gresilha
Embalmara çò miu negant la carbonilha.
Les vesins alecats per un quicòm de bon
Tornaran per velhar coma' avant a maison.
Sul vaisselièr dressat al fons de la cosina
Botarai flamejant, le pairòl de menina
De prèp d'un vièlh calelh lulent e desobrat
E mon nisal sera tot doç e recurat.

Quand tornara la freg, a la fin de l'estiu
E que les brumairols amagaran le riu
Dins l'ombriha del sèr veirai despuei l'aurièra
Pujar le senhal blau de nostra chemenièra,
Me dirai refortit: “ Torna-t-en a l'ostal,
Le fòc es alucat, l'ola bolh sul cremalh... ”

Fòc e fum companhons d'amara solituda,
Dos amics de tardor sadols e lenga muda,
Que s'en van s'en daissar ni piada, ni selhon
Quand las cendres la nèit estropan le tison

E quand vendra l'ivèrn m'en tornarai sul sèr
Cauçat d'esclòps de vèrn tot armelats de quèr.
Ausirai pels laurats, vestits de blanc, l'agralha
Que s'enfug tot carnhant al vièlh qu'enca trevalha:
“ Les òmes mai son vièlhs mai devenon cussons,
Tornatz-vòs al canton davant vòstris tisons
Veiretz dins le larièr quand dorbiretz la pòrta:
Cendres e fumairols e brasa que s'amòrta. ”

La brasa sent l'estiu, las cendres la tardor
E las primas s'en van, bispola que s'encor...

LE SEDAÇ

Poscós e desanat se sanglaça' un sedaç
Penjat als cabirons de la vièlha cosina
Qu'a pas jamai rodat desempèi que menina
S'en anèt, i a bon temps, per son darrièr solaç.

Le poiriàm far dançar s'es pas beleù trop las
Diguèt per carnaval nòstra paura vesina,
Gautas rojas de gaug e blancas de farina,
Un mocador sul cap, als braces un debas.

Te voldrià pas jamai grapat a las jasenias,
Ô, coma' n espavent, estropat de cadenas
Tu qu'èras de la fèsta', una font pels fogals.

Me brembas cada sèr: velhadas e fadésas,
Las brocas, le milhas, les cantons brandals,
Tu qu'ès nòstre cimbèl en tèrras lauraguésas.

NADAL

Balha-me per Nadal un petit recanton
Dins ta granda maison
Sul soquet à l'escur coma' n pèc reipichon.
M'agradarià se cal la pus dolenta plaça
Ambe ma magra biaça,
Al pè del fogairon quand la nèu vòs sanglaça...

Garda-me, per Nadal, d'aquel pan de seguelh,
Madurat al solelh,
Camba-long, arestut e tot ros del cabelh
E contra la torrada' un pauc d'aiga de vida
Dins ma gorda' estorida
Qu'una sola lampada' es coma' un' esclarida...

Son pas qu'un ròda-mas rodant jos l'estelat
Que l'an botat defora' amb' un brave punhat
De renècs e de fions ficats darrièr la pòrta
Que s'es tampada' a clau com' una plaça fòrta.

A l'espèra sul sèr, cargat d'un vièlh mantèl,
Un trimard qu'a tustat al portanèl del cèl
Ferrolhat, nut e crut e qu'anèit se desgaunha.
L'Efant-Dius, aquel sèr, trobèt pas qu'una caunha...

Son pas qu'un ròda-mas, cofat de son pecat
Que les òmes d'auèi pels paures an trobat
En quista del solaç, tristàs e miserable.
L'Efant-Dius, aquel sèr, nasquèt dins un estable...

CHAPITRE IV

IV — ÇÒ NÒSTRE

CANTI ÇÒ NÒSTRE

Canti las montanhas pairalas
Picas e cimas verginalas
Ont s'espompa pels ròcs, verturós, l'abardal,
Las luscrambas de l'estelada
Que dançan la neit la palhada
E nos daissaran la rosada
Qu'embreissa dins la val, las lausas de l'ostal.

Le riu bavard que cascalheja
Quand dins un embauç trentalheja
D'escruma mantelat, jispant suls ròcs mossuts
Dins un terratrum de borrombas
Que semblan sortir de las tombas
S'anant micallar sus las combas
Al som dels pics boçuts cofats de ròcs ponchuts.

Las parets de peiras ventradas
Que deman nèit siran casudas
Dins le clas dels tartièrs s'esparricant pel sòl.
Les òmes las aviàn causidas
D'un flòc de lugrets vestidas
Lènc del brut e de las mentidas
Le long d'un caminòl, jol govèrn d'un aujòl.

Las embarradas d'un còp èra
Dins les tindals que la vaquièra
La capeta sul còl, regentava del bròc
Quand l'ombra de la nuèit davala
Amagant le mond'jos son ala
Coma s'èra' una man mairala
Desplegant le siu fròc sus nòstras tèrras d'òc.

Las moriscas ablasigadas
E las seguelhs empoboladas
Que las ginèstas d'or un sèr an escanat
Sense pietat pel la susada
Del qu'estrefasià la segada
O qu'aliscava la laurada
Caminant plan plantat coma' un rèi garlandat.

Maisons tòrtas, granjas bossudas,
Cloquièrs sups e campanas mudas
Qu'esquilavan, tems i a, solaç e reviscòl,
Les gemècs d'un clas sanglaçaire
Que fasià tremolar l'araire,
L'Angèlus ressant sul terraire
Coma' un molin que mòl le tems del montanhòl.

La crotz qu'amont fusquèt quilhada
E pels faures vièlhs fabrejada
Que plora tot çò nòstre' endurmit cap aval
E mai patís la clavelada
Dins les fions e la reganhada
Dels passants que l'an debrembada
Roganhada' a bèl talh coma' un espaurugal.

Canti pastoras e lauraires
Que se susteniàn coma fraires
E qu'an tot estalviat a part l'aiga del cèl,
Que durmiàn la pòrta' alandada
Remirant les fòcs de l'albada
O les fums de la prigolada
Qu'enfantan dins le cèl un arquet subrebèl.

Canti las gents de la montanha
Qu'an patit sense paur ni canha,
Esclaus bilhats al sòl, libres coma l'estèl,
Descauças, nuts e miserables
Coma bestial dins les estables,
Qu'èran ta fièrs e remirables,
Que dins l'orri manèl podiàn palpar le cèl.

Canson de la tèrra mairala
Que cèrca la patz eternala
E l'alèn del bonur que s'es fòrabandit.
En quista d'albas iranjudas
Dins l'escur d'estèlas negadas
Somiant de bòrdas acatsadas
And' un pòrtal florit levant sur l'Enfinit.

LE CLOQUIÈR

Le vilatge' amatat al pè del siu cloquièr
A cantat e grapat al son de las campanas,
L'Angelus trabucant sus las teulas romanas
S'en venià picanhar la peira del codièr.

Mentre que pels camins un parelh e l' boièr,
Saludant una crotz cofado d'avelanas,
S'en anavan segar seguelhs blondas e cranas
Avant de vrespalhar sus un soc de noguièr.

Tant dreit e tant ponchut que sembla' un' agulhada
Ande fissar pramont qualqu' estela' amortada,
Le ledrum l'a trolhat mai potonèja l' cèl.

L'estiu s'es atudat e la tardor venguda
Le relòtge' a tustat coma' n truc de flajèl
E l'òme s'es senhat davant la gleïsa vuda...

LA GLEISETA...

Sabi per bas del bòsc, una vièlha gleiseta
Que l'eudra, las romècs, amai les espins blancs
I fan com' un cofet revoidant de ribans
Qu'a la fin de l'ivèrn baumeja la floreta.

Majestoses, les chòts s'an bastit sa maison
Dins le cloquièr cranquet qu'a pas mès de campana
Quand le fisson, l'ivèrn, de la bisa s'afana
Les nòstres pelegrins somiàn dins un canton.

Un aiga-benitièr sol dins l'avant-capèla
Tot eissut e poscòs espèra dins l'escur
La man d'un laurador, en cèrca del bonur,
Que vendra far present d'una magra candèla.

I a temps un lumenon, dins un veiron blavet
Dançava nuèit e jorn, palle coma la luna:
Un alen abrandat dins l'ombra tota bruna
Estelon dentelat, iranjat fòc folet.

Al dejós d'un veiral, la Verge pietadosa
Que ten un efanton tot ròsa' e gautarut,
Gaita le blau del cèl tot jogant del laüt,
Una sauma' a sos pès somieja vergonhosa.

Quant de còps son vengut, vrespadas de tardor,
M'agenolhar tot sol dins l'ombrilha consenta
Quand le solelh tremont, le parfum de la menta
Les casses capats d'òr soscan al creator.

Tardor, reire sason d'una lampa' alucada
Qu'auqueja dins l'escur, en quista d'un alen
Que s'en torna tot doç, a palpas, donte ven,
S'escolant sense brut com' un riu pel la prada.

Jol fulham mirgalhat de ros e de jaunet
La gleiseta s'endrom, un còp tapat las pòrtas,
Dins un brèç tot moflet, claufit de fuèlhas mòrtas,
Pecics brumats d'òr fin, semenats en secret.

Tu la gleiseta supa' ausis l'òme que trima
E l'esquilh de son còr que tinda cap al cèl,
Com' un marmus de font o com' un cant d'aucèl
Que mèrca sul maitin le bèl temps de la prima.

Pòs dromir al recès jos le blancos mantèl
Breçada pels fiulets de la bisa' amalida
Qu'esquicha ton cloquièr d'una ponha perfida
Duncas que puje' al cèl, un sèr tot de garrèl.

Cunhada dins le bòsc pòs soscar dins la plèja,
De cants e de flaüts, de repics argentals,
D'estius ensolelhats e d'estelats veirals,
Amai se les rantèls son negres coma sèja.

L'an que ven tornarai pel polit més d'abril,
Durbirai le portal de nòst' enconsomida,
A genols e capnud, empeutat a la vida
Cantarai tresfolit, les imnes del regrilh.

VIÈLHS MOLINS

Molins del miu païs ablasigats pel fleù
Capelats de teulats blanquejants coma neù
Se vos brembats enca de la còlha dels ases
E del molinièr rei quand cridava: bièt-d'ase.

Les ases trantalhants als cimbolets tindants
Cargats de sacs pesucs recoltats suls penjants,
Tot gotents de susor dels òmes de la tèrra,
Qu'an penat tant e mai per aucir la misèra.

D'un còp d'uèlh avisat le molinièr rusat
Estimava sul pic: moriscon, milh e blat,

Le milhgròs del serrat, la bladeta sedosa,
L'òrdis del solelhà, de la comba' aigalosa.

Tu qu'èras, fièr molin, gleiseta' e campanal,
Glèisa del pan polit, campana de l'ostal
Pels qu'aviàn passat fam e trimat la galèra
Ton gemèc breçairòl caçava la misèra.

Aglas eissalatats les molins de la val
Son damorats quilhats com' un espaurugalh
Soscant d'ases bastats, de sacs e de sacadas
Gardians muts apariats a las tèrras blincadas.

Despertats cada jorn pels crits galhards dels pols
Que fan levar l' solelh suls cabelhs dels pibols,
Afartats de bon gra, regantavan farina
La que, sul vièlh sedaç, fasiá dançar menina.

Le molinièr s'es mòrt, le pol es enraucat,
L'ase s'es endurmit e le chòt despertat,
Sus un molin fleissat com' un ciri ploraire
Que velha dins la nèit suls rèstas del terraire.

Qui sap ont son passats les molins de la val
Gaitatz-vos les falgas que se veson d'aval:
Genèstas e romècs, iragas e caucidas
Que s'an manjat seguelhs e palmolas polidas.

S'i passas, trobaras qualquis camps de gabach,
Dèts molins amorrats al recapte d'un fach
E la susor dels vièlhs sus la lausa mossuda,
Las parets, ac veiras, l'an pas tota beguda.

E si venes sul sèr, t'i pòs tirar l' capèl
Qu'ès sietat sul sulhet que s'alanda sul cèl
Tant se son esquintats sense blincat l'esquina
Les òmes de la val que ploravan farina.

Damòran cap enlà qualquis camps semenats
Altorn d'un vilatjòt e d'ostals acabats
Acotats al cloquièr que sona la finida
Jos la luna que mòl una patz infinida...

LA VEUSA

Consi faretz Senhor, dins vòstre Paradis
Per guerdonar la veusa' al darrièr polsadis,
Un còp que sira mòrta' al marge de l'aire
Sas mans, sas pauras mans qu'an pastat le terraire.

Levada' avant le jorn per embucar l'aujam,
Tirar l'aiga del potz, manejar le volam
Pasturar le tropèl e far gargotar l'ola,
Maire de cinc drollats s'a tot fait tota sola...

Dame sos vièlhs trabucs e sos longs cotilhons,
La poiartz pas lotjar dins l'ostal des barons,
Al mièg dels qu'an portat grandis mantèls d'arminas,
Anèls brumats d'òr fin; sertits de perlas finas.

Se trufariàn se cal del siu vièlh davantal,
Del casabèt novial que flaira le bestial,
Tot aquel polit monde' a l'aise dins las sedas
Farià d'esporfidons d'una pastra de fedas...

Consi faretz Senhor, dins vòstre Paradis
Escobilhat e lis, porgat pel bufadis,
Per garlandar la veusa arrivant sens' escòrta,
Mans e pès crebassats, davant la granda pòrta...

La tornetz pas, al mens, encaminar praval,
Qu'èra l'infèrn, sabetz, dins aquel vièlh ostal:
Tot l'an la carestièr s'estrefant malabèra
Sens jamès un denièr tot trimant la galèra.

Ande balhar la paga', ô boièr del solelh,
Que vos sièc adondat pus manèl qu'un parelh,
La poiartz mirgalhar d'un escluci de luna
Per engalbar d'argent son chal de lana bruna.

A part que la cambiètz, grand mèstre dels estèls,
En estèla, la nuèit, cofada pels rantèls,
En luscramba, le jorn, jol casse de l'aurièra
Ont s'en venià brocar del tems qu'èra vaquièra...
A part que l'enautetz en madòna-bordièra...

LA VAL ACABADA

Ô vos que repausats jos lausas marranudas
Dins le solaç d'un clòt, darrièr parets mofudas,
Aujòls qu'avem prautits, quand tot s'es morfondit
Jos l'infèrnal molin qu'aurà leù tot traupit:
La lenga de pepin e las campanas mudas,
Le gaug dins le trabalh e las maisons casudas.

S'avètz debosigat, semenat e segat,
Estalviat, soù a soù, l'ostal qu'avètz mastat
Es qu'aviàtz atrobat de l'estelum l'ausida,

La fè dins l'avenir, la saba de la vida
Tot mirant del solelh les rebats sul rosal,
Les lambrets de la luna' al som de l'estremal.

Les filhs s'en son anats, gamats, l'ama fronsida
Sens' agaitar l'arquet que pramont nos convida,
Sense jamès pujar, libres e pès descauç,
Suls cimèls nevassats de crenta de l'embauç,
Sens' ausir les tindals repicant l'embarrada,
Ni les dalhs plan picats sospesant la segada.

Se vos estimatz mès la biauda dels esclaus
Sul sulhet del portal amagaretz las claus,
Daissaretz s'esclafar vòstras maisons pairalas,
L'eudra s'arraparà sus las peiras tombalas,
Le pepin debrembat l'auretz dos còps traït
E çò nòstre' acabat pudira l'engaumit.

Musquetats mès bastards, ronhat de salvatginas,
Sadolhs mès orfanèls, sense fòr ni racinas,
Las mans plenas d'escuts mès le còr sens le soù
Un jorn vòs faretz pair dins vòst' ostal tot nou.

Cada nuèit l'estelat sul la val acabada,
Coma' un valent pastor, torna far la velhada
Esperant le ramat qu'un jorn es davalat
Mès qu'un sèr tornarà quand aurà pro rodat...

LE MOLIN DE VENT

Quilhat sus un coston pel l'autan ventejat,
Auselas pietadòs qu'a plan trista figura,
Un vièlh molin de vent, sol dins la nuèit escura,
Sosca sens asirança' als que l'an escanat.

Un ramat d'aparats desempuèi l'an passat
Se son nisats tot siau al mièg de la verdura,
Breçant le molinièr qu'un vrèspe de frescura
Acabat pel malcòr, Dius sap ont es anat.

Al grand baralh del vent las alas aplafidas
Se bremban, en gisclant, de las sacas claufidas
Quand la mòla' en pregant molià milh gròs e blat.

Tot s'es apasimat, las espatlas croissidas
Un aliron de mens, tot mièg eissalatat
L'agla somià se cal de moriscas floridas.

LA VAL ENCONSOMIDA

Gaitava le Montcalm e le pic de Siguèr
Dins les trucs dels martèls qu'adondavan le fèr,
Al mièg d'un tindadís d'esquelhons e d'esquelhas,
Dins un trepejadís d'asirons e d'auelhas.

Les vilatjòts crincats, pels penjants clavelats,
Luscrambas e mecons dins la nèit alucats
Se son acorrocats fissats pel las falguièras,
Les prats empobolats d'ortics e romeguièras.

Qual sap ont son passats les bèls camps de gabach,
La pastra de pertot que brocava jol fach,
Les faucilhs plan picats afartant la garbièra
E l'aspre fiuladís dels flagèls dins la ièra,
Les civadàs daurats, les escabòts d'anhèls
E les bucs, al recès, sietats suis soulanèls,
Les fierals tres còps l'an qu'èran tres jorns de fèstas
Qual sap ont son passats... gaitatz vos las genèstas...

Le campanal es mut soscant al temps passat,
Le molin matrassat e le faure' acabat,
Les joves an vendut joatas e canulas
Al pelharòt tanplan: cocenas, lèits e taulas.

Un esclopièr testut ten de far, a bèls còps,
Sul soquet cussonat, mila parelhs d'esclòps
Entavelats pertot que l' saumièr ne trantòla,
Le manteneire gaud vòl esquiçar l'aichòla

Nòstra val verdejava' al pus fòrt de l'estiu
Dins la frescor del ros e les marmulhs del riu,
Èra le pan senhat, le naissent de la vida
Ont le verd caminòl al rocàs se marida,

Le blau de l'estanhòl als lums de l'estelat
E la blosa torrada' a l'arquet mirgalhat.
Quand un pastre' a trobat la siu nòvia polida
Es aquò le bonur e quand passa s'i nida.

Trepejat mès quilhat çò nòstre' a trantalhat,
Tot çò qu'èra' a l'estac non s'es cap alargat,
Les pès ablasigats sens' esclòps, ni debasses,
Tot s'es pas despariat dins les patacs dels classes.

Se la val s'adalís s'abeùra' a l'estelum,
Se les moquets fan fum la luna fa pro lum,
E l'òme, tirat Dius, quand èra pel campèstre,
Se podià lausenjar d'aver pas cap de mèstre.

Le vièlh es demorat, le jove devalat
Sens' aver remirat le cèl apasimat,
Le rebat del solelh sul pè de l'andelièra,
Le dançum de la luna' al sòm de la garbièra.
Se la val s'escantís, le brèç es pas asclat
Digùs a pas lepat le cim ennevassat.
Çò qu'a pas mantengut, un còp èra l'escòla,
L'esclopièr l'escai sol a grands tustals d'aichòla.

Quand le fuelhum pel bósc s'estrefa tot rossenc
L'encantaire païs, sul vrèspe tardorenc
S'amaga, truffandièr, jos las lausas mossudas
A l'ombra d'una crotz darrièr las parets mudas.

Sostatz, vos que passatz, la bela' enconsomida...

MOLIN D'UN CÒP ÈRA

Virava nuèit e jorn quand l'autan lo butava
Dins un carincadís de carriòl sus la grava
And' espotir les grans de blat o de seguèlh
Que s'èran espompats jol govèrn del solelh.

Un molinièr, nasard, cofat de sa boneta,
Un pauc quèc mas rusat, tenià dins sa museta
Mai d'un torn, le pendard, per claufir son granièr
El qu'avià pas ni camps, ni garbas, ni garbièr.

Un còp mòrt, molinièr, tot tombèt en degolha,
Vidalbas e cussons, tataranhas e rolha,
Le molin pelhandròs coma' n'espaurugal
Despenjèt una nuèit un espantant badalh.

Braceja qualque còp d'un' ala que trantòla,
Les vents descabestrats fan carrincar la mòla
E les braces quilhats, le molin de garrèl
Reclama mila mòrts e suplica le cèl.

Le que trià d'amont le vin de la vinada
E fa susar las flors que dançan la melada
Diguèt qu'un molin mòrt comanda le respèt,
De pietat n'en vòl pas, ni gremas, ni regrèt.

Mandèt un sèr d'ivèrn l'angèl estermenaire
Que desroquèt l'aujòl dins un tressaut venjaire

Que se ten desempèi arroinat mas ardit,
A turòs e pelhard coma' n senhor faidit.

Salut a tu, molin, sobeiran d'un còp èra,
Mantelat de ledrum e cargat de misèra,
Tas doàs alas en crotz que fan pas mai pietat
Grumilhan cada nuèit sul terrador macat,
Lagremas de susor, qu'asaigan nòstra tèrra,
Mirgalthadas d'òr fin coma' n cabelh daurat.

LE POTZ

I a temps, nòst' aujòl crosèt nòstre vièlh potz,
A bèls pics de marrà dins le ròc e la lisa,
La marrèla pujèt, sol ambe sa pasa
Trinchèt un soc de vèrn e cinc banas en crotz.

La cadèna susten un ferrat que va sots
Qu' a tot anar s'enfueg' e dins l'escur s'enlisa,
Un brut de porgaret qu'escafalha la bisa
S'ausis segut d'un pos dins l'aigueta que dotz

L'atiralh adalit, rosigat d'arnadura,
Gordissa l' posador, carinca' e totjorn dura.
Tendrà còp mai que jo, disià sovent pepin.

Se l'ivèrn le cruissis farà fòc jol topin.
A las nèus que s'asclèt, pas le torn que transòla,
Mai le siu trobador que jol lausas tridòla.

CHAPITRE V

V — LES NÒSTRES

LES MIUS AUJÒLS

Totis les mius aujòls son nascuts a la tèrra
Lauradors e pastors
Bastons e tocadors
E les margues d'aire' èran lor crit de guèrra.

Ont son les trobadors per lausar la paurilha
Pas un bram, pas un clam
Pels qu'an patit la fam,
Pels senhors del flagèl, del dalh, de la faucilha.

Ont son les qu'an cantat les pastres en guenilhas
Qu' and' un parelh d'esclòps
Veniàn trucar bèls còps
Al portanèl del cèl and' ofrir remasilhas.

Le cosent trimadís de las femnas vaquièras
Qu'an brocat jos l'avet
Las mans pòtas de freg
Dins la plèja' o la neuè las jornadas entièras

La crenta' e le trigòs dels mèstres de l'araire,
Aguilhada sul còl
Per bas o sul tucòl
Qu' an patit nuèit e jorn per foire le terraire.

Las mèrcas dels aujòls son pertot pel campèstre
Pel bòsc e pels rodals
Camins e carretals
Jos la crotz que consòla', a genolhs, del mal èstre.

Pertot dins le país pel blat que s'assolelha,
Dins le prat qu'an dalhat,
Dins le camp qu'an segat,
Dins l'arbre escodomat que mòr e que regrelha.

Dins le seren del sèr o sus l'alba' enrosada,
Dins le regrilh maienc,
Le solaç tardorenc
Dins l'angelus tardiu recampant l'ostalada.

L'ama dels mius, en patz, jos la pèira' o la lausa,
Dins las tèrras a blat,
O sul coston rumat,
A l'ombra dels ciprièrs, breçada, se repausa.

Ô mon Dius, se per cas, un renèc lor escapa,
Sabètz plan qu'an patit
Sense le mendre' ardit,
Pel lauraire l'estable e pel pastre sa capa.

Puèi se les regalats, a Santa Repausòla,
D'un crostet gradalhat
E d'un sauret salat
Doblidètz pas al mens le vin per far chauchòla.

E versatz, se podètz, la frescura de l'alba,
Sus lors pès mal cauçats
E sus lors fronts rufats,
Que raja dins vòst' òrt emmantelat de malva.

LE SEMENAIRE

La palomba pel sòl acaça les aglans,
Del garric a casut la fuèlha dentelada
E l'òme s'adenolha' avant la semenada
Quand la campana' en dòl esquila per Totsants.

Deman de bon matin, las castàs per davant
Trinchat sul rol de fag, ambe son agulhada,
Arpentarà cent còps, alisant la laurada,
Un canton coitivat despuèi mai de mil ans.

Tira les grans d'un sac d'una man noseluda,
Dins un gèst sobeiran que puja cap al cèl,
Suspesant la seguelh pan d'ostal devenguda.

Semena pel senhor, pel paure' e l'orfanèl,
Quand un cloquièr per naut sona la fin finala
E que s'ausís quicòm coma le pols d'un' ala.

L'ESTAMADOR

Un vièlh estamador, qu'apelavan Julon
Quand èri mainatjon, dos còps l'an a maison
S'en venià se colcar, le paure miserable,
L'estiu jos un engard e, l'ivèrn, dins l'estable.

Avià patit la freg, la misèra' e la fam
Butava' un carreton claufit d'un bataclam
De topins embotits, de pelhons e saquetas
E d'un rebaladís de cacets e forquetas.

S'estalava tot còp, dame son atiralh,
Al pè d'un gròs tilhul, de costa del fièral,
Jos un vièlh tibanèl crassit coma la sèja,
Rastumat pel solelh, delavat pel la pluèja.

Totis, joves e vièlhs, quand èran sul repaus,
Drollats e mainatjons, sul sèr o lo dijaus,

Venián téner solaç davant l'escabeleta
Gaitant l'estam quand bulh dedins la paioleta.

“ Anem, Julon, anem, se cantas ta cançon,
Ganharàs un veiron, e se cal, un poton... ”
Disià la joventut dançant la farandòla,
A trucas d'escampar le pols de la caçòla.

S'estimava plan mai d'òs braves còps de vin
Qu'un poton, le Julon, per caçar le bronzin,
Escalfurar son còr e matar la marrana
Que s'arrapa als trimards, com' al bartas, la lana.

Quand s'en venià sul sèr, l'ivèrn a la maison,
Bravàs, pépin disià: “ Sietàtz-vos al canton,
Escalfatz-vos les pès e tiratz-vos la ropa,
Apèi vos mangaretz una sièta de sopa... ”

Quand s'èra plan calfat a la flama que dots
Le vièlh òme fasià le sinne de la crotz
Recitava' un patèr, qu'es l'esquipòt del paure,
Un palsem d'absolut que res pòt pas enclaire.

Ô tu, l'estamador, qu'èras un trobador
Quand veniàs a maison, sul sèr, a la tardor
Que d'un culhièr cendròs' d'une cossa traucada
Margavas, ô masquet, una taula' estelada.

Ô tu, l'estamador, dempèi la nuèit d'ivèrn
Que m'as fait le present d'un pietadòs patèr
M'avisi que çò bèl s'amaga jos la mossa
Coma las flors, al gèl, jos la despampa rossa.

Ongan es pas tornat, refestina l'esclam,
S'es estujat se cal dins un dornet d'estam,
Per balhar l'estrambòrd e far dançar la giga
Al nòstre vin polit senhor de la garriga...

Ongan es pas tornat, qui sap ont es anat...
S'èra botat pel cap d'estamar l'estelat...
Se sèra remendat la capa mirgalhada
Trantalhanta d'òr fin, d'un' estela' amortada...

LE FAIDIT

A vint ans son partit, leugièr coma' n crabit.
Tot çò que m'avian dit èran pas que mentidas,
Son tornat pès descauç, las templegas transidas,
Al miu païs polit èri pas qu'un faidit.

Les joves que s'en van, un floquet al capèl
Se far traucar le quèr, mantelats de fisança,
Se trachan pas jamès qu'una befiassa pança,
Lènc darrièr, al recès, mena le carrocèl.

Saben pas, les nesciets, qual tira las faissèlas,
Al solaç, plan sostat, dins l'escur amagat
Ande segar le blat qu'un autre' a semenat,
Que flocaràn sul sèr de sedosas rosèlas.

Se per cas, le pastor se pèca de camin,
Le ramat, a bèl talh, le sièc dins la caunièra
Ande pagar sa renda' a la mòrt trufandièra
Le vièlh aviá causit un ièis per Paladin.

Mès a la fin del jòc: les lauradors d'onz' oras
Les qu'èran en balanç, esperant le sinhal,
S'an ganhat las onors, esgards e pedèstal;
Pels qu'avián enregat: presons e talhadoras.

La pagaras plan car ta crotz de l'ideal
Quand tornaràs, valent, de la grand' escanada
L'esclòp desarmelat e l'ama pedaçada...
Cal butar çò que cal, tot just le jorn que cal...

Qu'es le crit esquissat d'un' ama' ablasigada
Que gaita tant e mai les lums dins l'estremal.

LE DALHAIRE

Dalhaira que t'en vas rasclar le prat florit
Dins le ròs del matin qu'abeùra l'èrba fina
Jos le cèl blau de mai quand l'abelha bronzina,
L'espleit cargat sul còl, leugièr coma', crabit.

Le renèc del bourrèl es tot endolentit
D'escapitar las flors que doblejan l'esquina,
Un riusset cascarèl d'a passet s'encamina
Le valent se debana' en quistas d'enfinit.

Tot esmogut pels planhs de nòstra jolifrina
Le pregant d'agenols de salvar sa cosina
Orfanela' e paucval sense cap de fogal.

Malcorat e tremol a l'ombra d'un vernhal
Nòstr' òme s'apautèt per beüre' a la fonteta,
Amaguèt le siu dalh e sostèt la floreta.

LE FAURE DE LA VAL

Le nòstre faure vièlh anuèit s'en es anat.
La vèlha, tot le jorn, la farga' avià tindat
Restondit, bronzinat de lindas cansonetas
Acordadas d'a plec als sons de las albetas.

Gaitava cada sèr un còp dondat le fèr
Le Montcalm emblancat e le pic de Siguèr
Sietat sur un soquet cargat de cent brembadas
Qu'aviàn, de paire' en filh, pauc a pauc amassadas.

Dins l'aspra' odor del fum, un davantal de quèr,
Entre l'enclutge e l' cèl, davant un fòc d'infèrn,
Nòstr' Hercule biaissut, espatlas de lutaire,
Margava coma cal, coma bèl còp son paire.

I a temps les faures vièlhs, dins las vals de pr' amont,
Cap-mèstres e senhors, parièrs a Salomon,
Teniàn totas las claus que regentan la tèrra:
L'aire del boièr, l'esquilh de la vaquièra.

Un jorn: un tresegat, dalhas o pigassons,
Lendeman: esquillons, relhadas o foissons
Le dissabte: una crotz torsuda e clavelada
Comma la del puget rovilhada' e blincada.

Quand le martèl es mut que la farga s'amòrt
Es vertat qu'alavetz le vilatge' es mièg mòrt,
L'omenàs mascarar que tot le jorn batana
Manten dreit les tropèls, las maisons, la campana.

Anuèit s'en es anat, la vèlha de Nadal,
Plan lènc de sa maison per delà l'estremal,
Trenholets e tindals, nadalets e temporas
Esquilaretz deman, deman sul còp d'onz' oras.

Le nòstre faure vièlh sul cimèl qu'a trobat
S'en tornarà pas pus al país qu'a quitat
Ara qu'es mantelat d'estelas trelusentas
Dins la farga que beù las belugas rosentas.

S'en tornarà pas pus' en çò siu, per Nadal
Que tot l'an ailamont, le faure majoral
Fa rodar les rodets e las ròdas del monde
Virolant, sens' un plec, dins l'univèrs qu'es donde.

S'en tornarà pas pus le faure de la val
Qu'amb' un martèl d'argent, enclutge de cristal
Cambia tot en lugar e quand gaita la tèrra
Del sòm de l'estelum cernis pas que polvèra.

LE LAURAIRE

Quand nòstre' òme s'en va revirar le rastolh,
Baston d'avelanièr dreit quilhat sus l'esquina,
Un garrabièr en flors ofrís un' englantina,
Esmogut le boièr camina tot trebol.

Sembla que le parelh es tanplan tot tremol,
L'asta de fag se planh, le jò de bois rondina
E susa le bordièr jol vent que remolina
Quand tinda l'Angèlus a plegat le genolh.

Las agaças en chal sus las lescas moflidas
Acaçant vermatons, carasclant espauridas
Le lauraire cansat es fier del trabalh fèit.

Ara cal pas romiar que leù vendra la nuèit,
Se ditz le mèstre làs, content de sa jornada.
A cada jorn sa junta' e la vida es virada.

LE PASTRE

Per un matin maienc de sentors embaumat,
La campana' al cloquièr tinda desbigossada.
Repicant les esquilhs de la prompta ramada
Brandussats a qui mai pel tropèl delargat.

Le pastor se ten dreit le baston naut quilhat,
La berreta sul cap, la capeta plegada,
Les esclòps totis nòus e la gorda' espompada,
En mèstre poderòs pr'amont s'en es anat.

Lènc dels fums de la val somiarà sus la bruga
Gardat per un rocàs qu'a la cresta ponchuga
Jos un cèl mirgalhat pels lums de l'estremal.

Pel monge dels cimèls, sense glèisa, ni clastre,
Dins l'ermitòri blanc serà totjorn Nadal.
L'òme trobèt les reis, mai Dius faguèt le pastre.

LE FAURE

D'ora le faure vièlh tira sul bofador
Que gémege' e se planh coma' n gos que caïna,
Le brasàs, tot rogenic, adalís e calcina
Un arnés rovilhòs que crenh le ferrador.

E l'enclutge brusís e truca trucador
D'un gigant, dius del fòc, totis badan l'esquina,
Son davantal de quèr lusedt coma lustrina
De belugas grellat, nharga la rosentor.

Le caliu s'es mortat, la farga silentosa,
Le martèl desmargat, la botiga' aranhosa
Le mèstre s'es mudat al país del solelh.

Esquilaràn pas mai les tindals sul gaselh
E les echams albencs dins la nuèit ennegrada
Rodaran suis rantèls cèrcant l'apasimada.

LE TRIMARD

Passava dos còps l'an, am' un bròc tot torsut
Un capèl delavat, la saca sus l'esquina
Farsida de pelhòts e fòrça barranquina,
Amontelhat pels ans que n'era mièg boçut.

Quand pausava le sac al pè del portanèl
Le canh jaupava pas tot reniflant sa traça
Ganidant de plaser tot en rodant la biaça
S'ensajant d'un mossèl a desfar le nosèl.

Menina l'avia vist, emponhava' un cotèl
E dins un vièlh crambòt, ont fasia la ruscada,
Estropava sul pic, un tròç de carsalada,
D'una mèrca de pan, talhava' un bon cantèl.

Tanleù le cunh de pan dins le sac estujat
L'òme disiá tot bas: “Dias vol rendrà, braveta...”
E l'atiralh sul còl, sur sa camba ranqueta
S'en anava pus lènc mandar la caritat.

S'assietava tot còp al ras de nòstre potz,
Al pè d'un vèrn còr sec claufit de salvatgina
E del baston quilhat benesisia menina,
Le vièlh ostal e l'òrt d'un grand signe de crotz.

Jà sabes plan çò qu'es, tu qu'as totjorn trimat:
Las torradas la nucit jos un tet de canissas,
Les còps de vin raspè, las sopas estadissas,
Le pan dur de seguelh e le cledon barrat.

Le patèr d'un trimard es un polit vitral
Rajant de mila fòcs dins una catedrala,
Le solaç d'un violon, un patac de cimbala,
La ròsa qu'espelis al mièg d'un romengal.

CHAPITRE VI

VI — CAMINA QUE CAMINARÀS...

NOS ANAREM

Nos anarem se cal, totis dos, totis sols,
E coma dos trimards, un bròc e la saqueta,
Ieu darrièr, tu davant, als pòts una violeta
Largarem les ligòts lènc dels fonzes trebols.

Nos anarem deman pèls camins blancs de flors
Lènc del brut e del fum, dins la nuèit blanc' e bluna
Per darrièr les tilhòls que se gaitan la luna,
Quand le regrilh d'abril reviuda las colors.

Tornarem devinar çò qu'aviàm debrembat:
La cançon del cocut, l'òlga de l'èrba fina,

Les babilhs d'una font que tot doç s'encamina,
A palpas, jol folhas d'un garric encantat.

Tornarem atrobar la sabor d'un pan blanc
Le bon gost d'un cunhet de mèrca de bladeta,
Tan polida jol vent quand fasiá la lebreta,
Ara qu'avèm jitat le panet crostejant.

Aquest ivèrn beleù, fliscats pel vent folet
Quand passarem talent, sietats dins la cabana,
Al pè d'un magre fòc dins le vent que batana,
Al canton soscarem als sèt rais de l'arquet.

Per paga, tot l'estiu, quand les blats son daurats,
Les tremols argentats e jaunas las genèstas
Seguirem, d'a passet, del riu las aigas lèstas
Que tiran cap aval mil secrèts engulhats.

Caminarem tot doç, al mièg de las sentors,
Sur un palhat olent de fèlhas mirgalladas,
Gaspilhan sul matin, bofidas e confladas
Le casabèt brumat, un ponh de figafors.

Anarem desnistar le camparòl al brèç,
Le plaser del cèrcar dejòs un lèit de mossa,
Le codonh panolhòs que sa pèl se velosa,
Le mesplièr tant grunat que s'entrava les pès.

Poirem tenir d'a ment dins la serenitat,
A l'alèn d'una nuèit prigonda' e selenciosa
L'estelat de vermelh que sosca maliciosa
Sul pesquièr d'un costal pels pibols amagat.

Las fèlhas las veirem tot gotentas d'argent
Coma veirus de fòc de qualqua catedrala,
Dançant le revolum, quand la tardor devala
Suls bòsques mantelats d'un vestit trelusent.

Le tordre passatgièr, gòrja-lis d'agranhons
Un còp assadolat, quand veirà nòstra roïna
De qualquis graus blavencs nos farà ben l'aumoïna
Que seràn l'aigardent des paures vagabonds.

Ieu darrièr, tu davant, nos anarem se cal
Cap al solelh levant, amai se la plovina
Nos flisqueta los pòts, acatarem l'esquina
E nos amagarem al recès d'un vernhal.

Ieu darrièr, tu davant, nos anarem se cal,
Ailà sul grand camin, sense baston ni biaça,
Pus lènc totjorn mai lènc; un sèr que siràs lassa
Miga, nos sietarem sul bòrd d'un carretal

Crentius com' le garric qu'a flinat la pigassa
Quand l'estrangièr pel bòsc a balhat le senhal...

QUAND SEREM VIÈLHS

Miga, quand serem vièlhs, assietats al canton,
Totis dos, totis sols nous farem un poton,
Jol recaliu consent d'une flama' irangeta
Capetada de dòl, qu'auqueja mingroleta.

Empensats e rufits, gaitarem d'un còp d'èlh
Le camin qu'avem fait, de dreit o de garrèl:
Caminòls mirgalhats de plantas redolentas,
Dralhons empobolats de roncièras dolentas.

Un jorn del mes d'abril, dins le bòsc bartassièr
Dam' un desquet tot nòu, dos bròcs d'avelanièr
No n' anirem cèrcar las blondas morigolas
Que dotsan jol felhum espompas e tremolas.

Sietats jol codonhièr, mirarem le regrilh
Sense saber' ont va le riu lèst e babilh,
Sense veser l'alèn qu'escantís l'estelada,
Ni la man qu'a pintrat l'arquet a la vrespada.

Sul rosal del maitin primièr que l' calimàs
Tornarem amassar l'amora del bartas
Que veniàm tot jovents, dame forças risetas,
Culhir sus las romècs: amoras d'amoretas.

Le còr s'es dessabat, bassacat pel passat
Que ven de sus en sus, coma l'eudra grapat,
Atucant pauc a pauc les naissents de la vida
Que s'escapan sens cès de nòstra man fronsida.

Tardor rèire sason qu'es le darrièr cascalh
D'un surgent que se perd jol caminòl pr' abalh,
Ò velhaire rossenc de la pòrta' amagada
Qu'alandarem crentius en fins de passejada

Miga, quand serem vièlhs, confinhats al canton,
Pasimats e serens nos farem un poton
Soscant al grand solaç qu'endacòm nos convida
A nos sietar, tremols, jol l'arbre de la vida.

ONT SON PASSATS?...

E les nòstres ont son passats
Joves e vièlhs ont son anats:
Al cimèl' d'un coston, sul pic d'una montanha,
Dins un fonzal estreit, al mièg de l'escuranha,
Amont, aval, enlòc, al fons de l'estremal,
Dins un clòt plan tampat darrièr le grand portal.
S'en son anats sul sèr, a l'alba,
Al mièg del jorn, dins la nuèit malva...

Un sèr an tot abandonnat:
Enfants, maison, bucs e ramat.
Pès descauç, nuts e muts, coma' n sac de civada,
Les an prompt descargats jos la lausa torrada,
Retirats, a bèl talh, per un dolent borrèl
Que se trufa de tot, del pastre' e del tropèl,
Breçats per l'autan que gingòla
Coma' l' renadis d'una mòla

Cap, jamai, s'es pas entornat
Del tombèl ont l'an enclavat:
Les mèstres, les pelhards, las reinas, las pastoras,
Les sants glorificats, las chormas pecadoras,
Demoran sords e muts darrièr les portanèls
Ambe raubas de séda' e peiras als anèls
E la chamborlhaira vermina
Sur totis e cadun camina.

Qui ten estujada la clau
Un mèstre sup o son esclau...
Qui sap se la sarralha' es pas aroilhada
E s' òm pòt alandar sense cap de relhada...
Saurem pas jamai pus se son apasimats,
Afartats de solaç o se cèrcan la patz
Quistant dins l'ombra cendrilhosa
Una clartat meravilhosa.

Un' estela per naut, un lum s'es alucat
Qu'es beleù le cimbèl d'un tròç d'eternitat,
Le rai d'un' ama que transòla
E que sul pic se reviscòla.

L'ENGALOPADA

Le pepin vièlh disià que l' carriòl de la vida
A tot anar s'enfug', le cavall' arderòs
Galopa' apetegat, endilhant e coitòs,
Sense pausa, ni fin dins la fòla bandida.

Le pelegrin voldrià, d'una trelha causida
Tastar le vin polit, flairar un pan gostòs,
Abraçar un pauquet le caganis farnòs
Amai s'aconsomir jol fag de la bastida.

Ailas le carreton, coma' n riu enraujat,
S'abriva cap aval e tot es gordissat,
Las bèstias e las gents coma palha banhada.

L'òme val gaire mai que las flors dels boissons,
Gastadas a l'abril per la négra torrada,
Que nos daissan al mens le velos dels potons.

ÇÒ QUE DEMORARÀ

Çò que demorarà dins cent ans, companhon,
Tendra, s'en cal brempar, dins un pichon veiron
Estrassaire' o senhor, tot s'acaba' en polsièra
Mas se tot s'amòrt pas jol l'albà de l'aurièra.

Dins un clòt plan tampat coma s'èra' n ostal,
Un ciprièr mal corat sense cap de nisal,
Un nom sur una crotz rosigada de rolha,
Un ramelet blasit que le vent escarrolha.

Çò que demorarà dins le prat, trobador,
Le noguièr qu'as plantat, un matin de tardor,
La marrèla del potz amb' un torn que transòla
E l'eissam, al recès, que l'abril reviscòla

Plantat sul solelhàs ambe son naut portal,
Sa randura de bois, le nòst' ostal pairal
Que cada palm carrat pòrta mièg esquiçadas
Las mèrcas dels aujòls, pauras mans blasigadas.

E dins un recanton la lampa que fa lum,
La brasa d'un tison que s'atuda' e fa fum
Al pè de la pendula' un' ombra que s'amòrta
Raspalhada pel vent que passa jos la porta.

Per un vrèspe d'estiu nòst' arquet mirgalhat,
E l'ivèrn, a la font, un candelon torrat,
Le vent d'autan pendard brandussant la civada
E le lambret rosent mercant la prigolada.

Çò que demorarà: dins qualque tirador,
Ton polit poèmot que fa plan bon' audor
Dins un estujador d'un armari de fraisse
Qu'a vist, tot regaudit, nòstris aujòls i naisse.

L'IVÈRN ES ARRIBAT

Le temps qu'es a la freg e la nèu que davala,
Le solelh malcorat e l'estiu cussonat
Tot me ditz que per ieu l'ivèrn es arribat
E que me cal leù-leù, sus la tèrra mairala,
Semenar davant jorn un darrièr sac de blat.

Qual picarà le dalh, qual farà la segada...
Faràn coma poiràn vailets e cap d'ostal,
leu gaitarai de lènc, del fons de l'estremal,
La garba de blat ros pels rastolhs tavelada
E le valent parelh polsant sul carretal.

Tot me ditz que l'ivèrn se passeja per òrta
E que me cal sul còp far quicom de tramblant:
Per paga d'un pater: far sopas pel passant,
Reviscolar l'aucèl mièg-mòrt davant la pòrta,
Durbir còr e maison anèit de land en land.

Encara' una butada' and' espelhar castanhas
E cèrcar camparòls dins le nolent brugas
Quand l'aucèl passatgièr e le pautut corbas
Arriban o s'en van per delà las montanhas
Ande quistar benleù çò qu'es pas aici-bas.

Tol me ditz qu'al canton la brasièra trespassa
E que me cal coitar d'estrefar le sedaç
Se me prestatz le temps, Mèstre Grand, aici-bas
De triar, solelh colç, le bren e la repassa
Del pauquet de terçòl clavat dins mon còr las,
Que de farina flor s'en trobarà pas traça.

AL CEMENTÈRI VIÈLH

Aièr èri çò qu'ès, ô tu que t'encaminas
Tu que deman seràs le jòc de las verminas
Tu que passas fieròt, nas lebat e grandos
Dins l'alèia del clòt jol ciprièr tenebros.

Tu que passas friqueta' als pòts una riseta
Le casabèt florit, la gòrja polideta
D'un pas assegurats, ja sauràs, nom de nom,
Que vendràs tu tanplan e seràs çò que som...

Atal parlèt la votz que puja de las tombas
Coma le blond solelh qu'abandona las combas...
Atal diguèt la votz dels que s'en son anats
E que jamai d'enlà s'en son pas entornats...

Brumas e fumairòls, bufanas gents e causas
Que dormètz pasimats recaptats jos las lausas
Poiretz tenir solaç e per l'eternitat
Sul clas qu'a redondat sur vòstra vanitat.

Ô recapte dels reis e salvador del paure
Pòt lusir le solelh, bufar le vent o plaure
Totis son al recès le mantèl plan tampat
Lènc del brut e del fum sul coston solelhat.

Damoratz totis sols, colcats al cementèri
Deman nuèit degun mai saura pas pus çò qu'èri.
E totis enregats, coma grans de seguelh
Esperarem enca le trelus del solelh.

UN JORN

Le balancièr cansat, anuèit s'es arrestat...
Redde, vestit de nòu, seren e pasimat
Sul blanc lençòl de lin, qu'un còp brodèt menina
Le jorn es arribat, a palpas, en sordina.

M'agradarià se cal de m'en anar tot sol
Breçat pel fiuladis, jos un cèl tot trebol,
D'un carreton tirat per un parelh de vacas
Tot romiant en camin, s'en anant trica-tracas.

Per aténher le clòt, qu'es trinchat sul coston,
Caldrà s'esbalançar sul darnièr rapalhon
Ausirai le renar del julh mossegant l'asta,
Le bufal del bestial sur la planada rasta.

E las brugas en flors que fèstan la tardor
Vestidas de palle e que fan bon' audor
Me contaràn sul pic que la terra' es leujèra
Als òmes qu'an patit e conservat l'espèra.

Un nom sur una crotz, renguièras al cordèl,
Coma mila soquets que suplican le cèl,
Per darnièr las parets al recès de la bisa
Dins un vergièr maldit qu'a digùs fa pas fisa.

Un nom sur una crotz que serà leù passat,
Un pè de garrabièr que se ten de clinat,
Un lausèrt al solelh qu'un estrangier destorna,
La patz e le solaç dins una lèia sorna.

CHAPITRE VII

VII — QUAL SAP...

QUAL SAP...

Qui pòt saber perque le solelh e la luna
S'acaçan nuèit e jorn, companhons d'infortuna,
Sense jamès mancar l'ora ni le camin
Dins le seren del sèr o sul ròs del maitin,
Que cada jorn tornar fan la ronda del monde
Quand tot es besucat dins l'univèrs qu'es donde.

Qui nous dirà consi las pèiras e les ròcs
Se son abatalhats, en titanencs enjòcs,
Qu'en cent mila mil ans, a fòrça de trucadas
Aquest' es devengut, lausa per las teuladas,
Freg granit d'un tombèl o malbre d'un castèl,
O vièlh pabat mossut plantat tot de garrèl.

Qui nos dirà perque pel bòsc la primadèla
S'amaga jol felhum quand la tèrra se gèla,
Quand la ròsa dins l'òrt s'espompa l'escosset,
O s'ufla coma' un pau dins un polit dornet,
S'a doblidat les temps qu'avià plan trista mina
Al mièg de las romècs quand èra l'englantina.

E qui saurà perque s'en va tot ennegrat
Le corbas patudas que carnha son pecat,
Quand dins le cèl tot blu, la lauseta bavarda
Charra son cantadis dins l'albeta que tarda.
Le vièlh, vestit de dòl, trigossa la tardor,
Dins la luts del solelh, l'autra', arraja la flor.

E qui sap ont s'enfug l'estèla que s'amòrta
Que vesèm pas jamès ni portanèl, ni pòrta,
S'amagarà se cal, al caud dins le nisal
D'un rei petit crentiu sul bòrd del carretal,
O dins le còs ludent d'una luscramba bluna
Que lampa le camin dins la nuèit sense luna.

Qui sap ont se passeja' al mièg de la tardor,
Jol bebet dels brumals, l'ama del trobador:
S'encamina la nuèit sur un fòc de ginèstas,
O dins le riu lengut tirant sas aigas lèstas,
Suls chiulets del vent-mal qu'afusta son fisson,
Dins la man d'un pastor rescaufant l'anhelon.

S'ÈRI MORT A VINT ANS

S'èri mòrt a vint ans d'un bolet en plen còr
Dins un bel camp de blat, còl tòrt e brumat d'òr,
Flocat de lènc en lènc de crentosas rosèlas,
Rojas flapas de sang sul blond de las gavèlas,
Le qu'aurià vist, sul sèr, una taca de mai,
Aurià dit als boièrs: Anem, tot aquò rai...

Es a vint ans qu'òm fa le présent de sa vida,
Coma s'èra' una flor tot bèl just espelida
Tant que les revolums de l'amara tardor
An pas sabat enca l'ametlon de la flor
Ni raumit dinc' a l'òs les borrons e las mesas
Jos dotze palms arputs de polsièras borgesas.

Se nos cal a vint ans, un floquet al capèl,
Tot daissar d'un còp sec, coma' un pet de flajèl,
Aquò se fa tot sol, al lum e sense pena
Dins le solelh tremont, sul pic e sense rena,
E le qu'a tot balhat e que s'en va tot nut
A pas mercandajat ni quistat rebut.

S'èri mòrt a vint ans, la nuèit al clar de luna,
Jos les tilhuis en flors dins un' alèia bruna,
Las estèlas del cèl sense cap de rancur
M'auriàn encaminat dins un camin segur

Pels bòsques mirgalhats e las siaudas aurièras
Dins las finas sentors de las malvas bruguièras.

Per delà les brumalhs, tot al fons dels rantèls,
Lalejan rius vermelhs, bavards e cascarèls,
Que carrejan sens cès, dins la primièra' albeta
Leït cremos, mèl daurat e vin blanc de clareta
Dins le clòt d'un verjièr clavelat d'aramons
Ont les guindols son fièrs e rossèls les codonhs.

Al fons de l'estelat dançan lums e candèlas,
Calelhs brumats d'argent tot capçats de dentèlas
Qu'escampilhan resquits iranjats e rosats
Coma mila solelhs sul miègjorn alucats
E lampas a miralhs que fan clucar las cilhas
Piri que les lambrets jisclant de las faucilhas.

Sens le mendre esquipòt, fòra vista del pòrt
Òm s'en va sense paura al país d'estrambòrd
Ont la flor d'un cerièr val cent sacs de civada
E l'eslanç dels jovents tot l'òr de l'estelada.
Le qu'a vint ans s'en va fidèl a l'Idéal
Pelharòt o senhor, passa pel grand portal...

DIÈS IRAE

Dins aquel jorn de dòl tot cendrós de colèra
Sus tèrra e dins le cèl tot serà trebimbat,
Coma l' felhum pel vent tot serà brandussat
E sul mond' espaurit i aurà granda misèra.

Tot serà pajelat dinc' al fons dels tombèls
Bravesas e bontats, mancaments e bassessas
Reises e pelharòts, ribaudas, abadessas.
Serem totis porgats a grands còps de curbèls.

Serem totis ventats, trigats sus la banasta:
Aquestis dins un prat gotent de vin novèl,
Les autres pels rastolhs cremats pel fòc del cèl,
Susants, l'alèn levat, ablasigats per l'asta.

Tot çò qu'èra estujat al fons dels tiretons,
Secret o d'amagat, envejòs o bofana,
Dinc' al darrièr pecic e la darrièra grana
Tot serà desfielat e copat a talhons.

Sul cartabèl dubèrt, le libràs de la vida
Que reten e descriu çò gròs e çò menut,

Dinc' al darnièr titol, dinc' al mendre becut
Tot serà debanat dins la luts que convida.

Tot çò qu'èra' aici-bas: renom, celebritat,
E çò qu'als uèlhs del mond' èra de valentitge
Serà, tanleù, paumat, tratat de bavarditge
Trepejat sens rancur e prompt escampilhat.

Mas le patèr pietòs d'un òme de la tèrra
O le senh de la crotz d'un vièlh trima la fam
Pujaràn dreit al cèl sus l'ala de l'esclam,
En aquel jorn de dòl tremolant de colèra.

PIETAT

Pietat pel verdboisset
Qu'an capçat al sarclet...
Pel la font dins la prada
Que s'en va tot macada...
E pel freule nisal
Pus vuge qu'un didal...

M'en anirai sulpic, embronc coma' un faidit,
Ande reviscolar la font desconsolada
Que l'an, les galapians, de palfics enclausada,
Coma s'èra' una' esclava' al cavilhat frostit.
An darrigat las flors, desmargat la canèla,
Espaurit le còlros, caçat la domaisèla.
I son vengut, pietòs, per plorar de degòl
L'aforest èra cauma' e mon ama mièg nuda,
La font ventrecosuda' e ma sosca molguda.
La luna s'amaguèt jos un crespè de dòl...

Farai le torn del mond', la biaça sul l'esquina,
Se tornan les bregands gastar le verdboisset
De belugas cofat sur son gulhòs plumet,
Qu'es l'alena del bòsc quand l'ivèrn s'enracina.
La fada del bartas vendrà pas per Nadal
Semenar suls branquilhs, a l'ora del rosal,
Sos rubis trantalhants, roginèlas escòrtas.
M'i som passejat sol, una vèspra d'ivèrn,
Un corbas m'a carnhat que le ros a l'infèrn
Es le tint dels cremats cargats de fèlhas mòrtas...

Despenjarai deman del trimaire le pal
And esquilar pertot suls camins del campèstre
Que l'òme s'es trufat de la bòrda del mèstre.
Tot còp qu'un brèç s'amòrt dins le bòsc pairenal,

Manteneire' en darrièr del pauquet que demòra,
Es un estèl que tomba' e que l'escur degòra.
Le rei del aucelum roinarà ton ostal,

Ô tu l'alobatit, qu'as fait una bosiga
D'un coitiu terrador, mai gostòs qu'una figa.
Le pagaràs, se cal, un jorn aquel nisal...

Se la man que semena
Es deman dins la pena
Serà dels qu'an traupit
La man de l'Infinít...

SE TANT ÈRA...

Se tant èra qu'un jorn, dins l'alba del matin,
La luna' e l'estelat seguissiàn lor camin,
Pus trantalhants le jorn que dins la nuèit escura
Qu'en serià del solelh e del rai qu'escalfura.

Se le solelh sul sèr volià pas cabussar
E tenià de calfar per nos embaranar,
Rumant les lusernàs, segualàs e vinhòbles,
Tot colcrebant de set: las bèstias, gents e pòbles...

Se la tèrra' una nuèit, rodant coma' un curbèl,
Versanta de baujum, s'enfugià lènc del cèl
Dins le negre cendràs e dins la pudesina,
Qu'en serià de l'arquet e de l'alba clarina...

Se le seguèlh barbut volià pas espîgar,
Ni le grun del rasin s'uflar per madurar,
Ni la camba del milh, dins la tèrra redonda,
Tirar, coma' un fisson' sa crèsta tota blonda...

E se la fèlha morta' al capelon tot ros,
Saquejada cent còps per l'autan rauquillos,
Morava sul brancum mespresant la torrada,
Les brumals tardorencs, les pics de l'ivèrnada...

Se las sedosas flors dels garrabièrs troncuts
Al pè de las parets dels cementèris muts
Se volián pas passir, ni s'embarrar las alas
Esperant tot l'ivèrn las nuèits primaveralas.

Se le gèl e la neù sul planàs ivèrnenc
Desnevavan pas pus jol solelh abrilenc,
Pedassant cada sèr lor capeta d'armina
Qu'en serià del regrilh e del riu que camina...

E se mon garrabòt, de misèras cargat,
A la ronza vogant, per l'aureta breçat,
S'en anava' acampat, a jamès' sens' escala,
Pel bolèc despietòs de qualqu' èrsa etèrnala...

BEATUS ILLE...

Uros l'òme que pòt lènc dels bolegadisses,
Darrièr son blanc parelh, a l'araira' empeutat,
Menar le ben pairal de susor emprenhat,
Estalviat pels aujòls a còps de trimadisses.

Fièr de beüre le vin de la vinha mairala
E de manjar le pan qu'an pastat a l'ostal,
Libre de se colcar a l'ombra d'un fajal
Quand le solelh d'agost cada jorn se regala.

Al mes d'abril cantar, dambé la tortorèla,
Le regrilh florissent, l'imne del reviscòl,
Le capèl blanquinèl del bartas qu'èra' en dòl,
Les perlons de rosal que l'albeta' entabèla.

Talhar, l'estiu vengut, les bucs claufits de brescas
E la dalha sul còl segar blat e seguelh;
De fruta, a la tardor, madurada' al solelh,
Melicosa a non plus, n'emplenar fôrças dèscas.

Quand l'ivèrn fa la cort a la bisa torrada
Soscar davant le fòc als singlars afamats
Que ròdan pel campèstre' o jason alacats
Mentre que la becaça' al recès s'es nisada.

Lènc del brut e del fum, uròs l'òme que cèrca
Le mijòl del present, le mesolh del passat
Tot espinchant l'astor que per temps serenat
Daissa pas dins le cèl ni pesada, ni mèrca.

MA NENA, TE DIRAI...

Ma nèna te dirai: la rauja dels crosats,
Un autre còp benleù: la ronda dels cremats...
Sietats al pè del foc, beluga, belugueta,
Te contarai çò nòstre', ò polida drolleta...
Al fons d'un potz enins, trinchat sul Lauragués
Qu'un boièr destrauquèt, un sèr, d'un còp d'arnés,
Cad' an, a mièja-neit, s'ausís una cadena
Que foruga l'aigum, per Santa Matalena.

Es l'ama dels faidits: senhors e païsans
Que cèrcan le solaç desempèi sèt cents ans,
Procession dins la nuèit sense lums ni candèlas
D'un poble despulhat als esclòps sens' armèlas.

Ma nèna te dirai la fin de Montsegur
E la fe dels martirs sul foguier del malur:
Esclarmonda de Fois e la païsantalha,
Perelha e Trencavèl e tota l'obrièralha.

Les avugles de Bram, Guirauda de Lavau
Murèt ont se rolhet, del país d'òc, la clau
Que trigòssa despuèi: mesprètz e macadura
Com' un trimard son sac dins una nuèit escura.

Cavalièrs Catalans, Pèire rèi d'Aragon,
Les del país de Fois e le comte Ramon,
Queribus e Lastors, Besièrs la dolorosa,
Tot un pòble consent de la mar a Tolosa.

Totis les pèterros, vinhairons e pastors
Ensem ablasigats, barrejats als senhors
Que le sang baronenc, la susor del lauraire
An d'a-plec emprenhat las regas del terraire.

Qual nos dirà se Dius a lausat les crosats,
Guerdonat les abats, damejat les cremats,
Reconneissut les sieus, vitimas pietadosas
Dels qu'an traït la crotz a còps d'armas vrimosas.

E qual sap s'an durbit le portanèl del cèl
Als que s'aviàn cosut una crotz sul mantèl
Per escanar Paratge' e pilhar nòstra tèrra,
Les oremus mesclats als renècs de la guèrra.

Nèna te dirai pas consi tot s'acabèt
En aquel marrit jorn de Setembre' a Murèt
Nani te dirai pas, qu'aquò val pas la pena
De supesar sens cès le pes de sa cadena...

IÈR... TOTJORN IÈR...

Tot èra subrebèl, las velhadas l'ivèrn
Las segadas l'estiu, las primas mirgahadas,
Les boièrs pels laurats dins las tardors brumadas,
Tot èra serenòs coma foguier d'infèrn...

Le faure tot gaujòs adondava le fèr,
Le pastre tot seren s'endormià sus la dura,
Le lauraire tot siau crenhià pas la frescura
L'òme pujava' un ròc tot sol amb' un palfèr.

Tot èra subrebèl tirat l'ivèrn torrat,
Le caumàs de l'estiu, las plèjas tardorencas,
Las neùs del mes d'abril, las ventorias marçencas
Qu'arroinavan còp sec le pastre' e le ramat.

S'an doblidat, les vièlhs, l'aissada per l'agram
Le pan dur mesurat, l'annada carestiosa
Que fa passar talent e la mainada' ernhosa
Que plorava de freg e bramava de fam.

D'esquinas n'en calià, mai punhets e pompilhs
Per pujar dins les camps gorbilhas e descadas,
S'en tornar del fieral giblant jols las saumadas
E tanleù arribat far dançar les faucilhs.

Se per cas la marrana' esquichava' un ostal
Tot èra leù clavat darrièr le cementèri
Un de mai, un de mens, es pas un trebolèri
Que pòrta pas mai còp que d'escampar la sal.

Tot èra subrebèl, un còp èra l'ivèrn...
Se bremban les aujòls qu'an menat sur la tèrra
Una vida, temps i a, pièger que la galèra
Tot èra clarinèl coma' un fangàs d'infèrn...

S'ÈRI NASCUT...

S'èri nascut al temps que las còlhas dels pastres
Asondavan la tèrra' e crentavan les astres,
Butant cap al ponent mil èrsas de tropèls,
Dambe sos pals torsuts e sos rufes mantèls...
Al temps qu'èran sostats pel las drudas pastoras,
Amètlons del tèrral, brunas coma d'amoras,
Qu'en trabucs o pès nuds mèstrejavan l'ostal,
Esclavas del recapte' e rèinas del fogal...

S'èri nascut al temps, qu'atelat a l'araire,
Le sobeiran del mond' èra le fièr lauraire
Qu'ambe son tocador, coma' un ciri quilhat,
Suplicava le cèl de gandar l'ostal...
Al temps que n'i avià pro, pels òmes de la tèrra,
Per èstre plan presats, tot trimant la galèra,
De menar tot d'un plec le campèstre pairal
E de prene l'agaça' a l'ombra d'un vernhal...

Sai qu'aurai pas bastit, enloc mai, ma demòra:
Palhabart per l'ivèrn e, tot l'estiu, defòra.

Mas son vengut al temps que les us dels aujòls,
Pels nècis forbandits, escarnits pels piròls,
En dòl e d'amagat, embauman les lençòls...
Dins un temps qu'a bèl talh, nòstre galhard lauraire,
Dambe sa reialtat, a perdut son araire,
E cargat de mesprètz, le pastre val pas gaire...

ONT S'EN VAN?...

Ont s'en va le ventàs cargat com' un romiu
E l'aiga' que s'amaga' al fins fons de la tèrra
E le fum que s'enfug tot negre de polvèra
E l'estela que tomba' amont en plen estiu?

Ont s'en van ailaval la fèlha' e le ramèl,
La flor de l'ametlièr, la rosa' e la museta
Quand la bisa, l'ivèrn, a bel talh, las flisqueta
E le borron tot nòu blasit anuèit pel gèl?

Ont s'en va, quand fa freg, le riset de l'ausèl,
Le nisal jos la neù, le vent e la torrada
Quand le solelh caluc, la tèrra mièja fada
An decidit la mòrt d'un reibelet manèl?

Ont s'en van les qu'aimam: companhs, amics, aujòls
Alinhats dins un clòt com' un reng de soquetas
Que nos an tot daissat: le cèl e las albetas,
La sornièra del bòsc, las flors suls caminòls?

Ont s'en van les qu'aimam se tot es acabat
Jol ciprièr tenebros e la lausa torrada
Se tot s'es acotat, la pendula calada,
Les paravents tampats e l'ostal aclapat?

Les devancièrs sabian qu'an pas le darnièr mòt
Les vèrmes que faràn: zop al tira qui pòt.

© CIEL d'Oc – Abriéu 2006